

SZEKSZÁRD MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
KÖZGYŰLÉSÉNEK
KULTÚRA, CIVIL SZERVEZETEK, VÁROSMARKETING BIZOTTSÁGA

AZ ELŐTERJESZTÉS SORSZÁMA: 4.
MELLÉKLET: 1 db

TÁRGY: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum igazgatói megbízására benyújtott pályázat véleményezése

ELŐTERJESZTÉS

a Kultúra, Civil szervezetek, Városmarketing Bizottság

2022. február 10-i rendes ÜLÉSÉRE

ELŐTERJESZTŐ:

Csötönyi László

**Kultúra, Civil szervezetek, Városmarketing
Bizottság elnöke**

ELŐTERJESZTÉST KÉSZÍTETTE:

dr. Horváth Annamária köznevelési referens

ELŐADÓ:

dr. Horváth Annamária köznevelési referens

TÖRVÉNYESSÉGI VÉLEMÉNYEZÉSRE BEMUTATVA:

Tisztelt Kultúra, Civil szervezetek, Városmarketing Bizottság!

2022. március 31-én lejár Ódor János Gábornak, a Wosinsky Mór Megyei Múzeum (a továbbiakban: Múzeum) igazgatójának megbízása.

Az intézmény alapító okirata alapján

„az igazgatót Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése bízta meg a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Kult. tv.) 94. § (3) bekezdése alapján pályázati eljárás keretében, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény szerinti munkaviszony létesítésével, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában legfeljebb 5 év határozott időre. A felmentési (megbízás-visszavonási) és fegyelmi jogkört Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése, az egyéb munkáltatói jogokat Szekszárd Megyei Jogú Város polgármestere gyakorolja felette. A Kult. tv. 45. § (4) bekezdése alapján megbízásához, illetve megbízásának visszavonásához a kultúráért felelős miniszter egyetértése szükséges.”

A Kult. tv., valamint a kulturális intézményben foglalkoztatottak munkaköreiről és foglalkoztatási követelményeiről, az intézményvezetői pályázat lefolytatásának rendjéről, valamint egyes kulturális tárgyú rendeletek módosításáról szóló 39/2020. (X. 30.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet) 3-5. §-a alapján készített, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése által elfogadott pályázati felhívást a jegyző Szekszárd Megyei Jogú Város honlapján és a Múzeum honlapján is közzétette, a beadási határidő 2022. január 14. napja volt.

A megbízás időtartama a maximális 5 év, amelynek kezdő napja 2022. április 1., megszűnésének napja 2027. március 31. A beosztás betöltéséhez szükséges feltételeket az EMMI rendelet 1. melléklete írja elő.

Az EMMI rendelet 6. § (1)-(2) bekezdése alapján

„Az érvényes pályázatot benyújtó pályázót a pályázati határidő lejártát követő harminc napon belül a munkáltatói jogkör gyakorlója által létrehozott, – a kulturális intézmény alapfeladatait érintően szakértelemmel rendelkező tagokból álló – bizottság hallgatja meg. A bizottság tagjai között helyet kell kapnia

- a) ha a kulturális intézményben működik üzemi tanács, annak egy képviselőjének,
- b) a kulturális intézmény fenntartója legalább egy képviselőjének, továbbá
- c) a kulturális intézmény alaptevékenységének megfelelő
 - ca) országos szakmai szervezet egy képviselőjének vagy
 - cb) a kulturális szakértői nyilvántartásban szereplő kulturális szakértőnek és
 - cc) a kulturális intézményben képviselettel bíró reprezentatív szakszervezet – ha van ilyen – egy képviselőjének.

A munkáltatói jogkör gyakorlója a pályázatokról a bizottság írásba foglalt véleményét mérlegelve, a pályázati határidő lejártát követő hatvan napon belül, vagy ha e jogot testület gyakorolja, a következő ülésén dönt.”

A pályázatok bontására 2022. január 18-án került sor.

Az álláshelyre **egy pályázó nyújtott be pályázatot, Ódor János Gábor**, az intézmény jelenlegi igazgatója.

A bontási jegyzőkönyv szerint **pályázata határidőn belül érkezett és megfelel a pályázati kiírásnak**. A jegyzőkönyv megtekinthető a Polgármesteri Hivatal Humán Osztályán.

Kérem a Tisztelt Bizottságot az előterjesztés megtárgyalására és a határozati javaslat elfogadására.

Szekszárd, 2022. február 3.

Csötönyi László
Kultúra, Civil szervezetek, Városmarketing Bizottság
elnöke

Határozati javaslat

Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése
Kultúra, Civil szervezetek, Városmarketing Bizottságának
...../2022. (II. 10.) határozata

a Wosinsky Mór Megyei Múzeum igazgatói megbízására benyújtott pályázatról

Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének Kultúra, Civil szervezetek, Városmarketing Bizottsága a Szervezeti és Működési Szabályzatról szóló 29/2019. (XII. 23.) önkormányzati rendelet 1. melléklet Kultúra, Civil szervezetek, Városmarketing Bizottság alcím 4. pontja 3. alpontjában meghatározott átruházott hatáskörében eljárva

1. javasolja a Közgyűlésnek, hogy 2022. április 1. napjától 2027. március 31. napjáig a Wosinsky Mór Megyei Múzeum igazgatói feladatainak ellátásával Ódor János Gábort bízza meg;

Határidő: 2022. február 10.
Felelős: Csötönyi László KCV elnöke

2. felhívja a közgyűlést, hogy az igazgató díjazását a pályázó igényeit, elképzelését is figyelembe véve, a megbízásról szóló döntéssel egyidejűleg, az ott javasolt összegben állapítsa meg.

Határidő: 2022. február 10.
Felelős: Csötönyi László KCV elnöke

NYILATKOZAT

Alulírott **Ódor János Gábor** (Anyja neve: Molnár Mária, szül. hely és idő: Pincehely, 1973. március 3., lakcím: 7130 Tolna, Bercsényi utca 56.) Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 46. § (2) bekezdésének b) pontja alapján

hozzájárulok,*

nem járulok hozzá,*

hogyan Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének Kultúra, Civil szervezetek, Városmarketing Bizottsága

- a személyemet érintő*

.....

- az üzleti érdekeimet érintő*

.....

ügyet nyilvános ülésen tárgyalja.

Magyarország helyi önkormányzatairól 2011. évi CLXXXIX. törvény 46. § (2) bekezdése b) pontja alapján:

„A képviselő-testület zárt ülést tart az érintett kérésére választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízás adása, annak visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása és állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor.”

Magyarország helyi önkormányzatairól 2011. évi CLXXXIX. törvény 46. § (3) bekezdése alapján:

„A zárt ülésen a képviselő-testület tagjai, a nem a képviselő-testület tagjai közül választott alpolgármester és a jegyző, aljegyző, aljegyzők, továbbá meghívása esetén a polgármesteri hivatal vagy a közös önkormányzati hivatal ügyintézője, az érintett és a szakértő vesz részt. A nemzetiségi önkormányzat elnöke kizárólag az általa képviselt nemzetiséget érintő ügy napirendi tárgyalásakor vehet részt a zárt ülésen. Törvény vagy önkormányzati rendelet előírhatja, mely esetben kötelező az érintett meghívása.”

Fenti nyilatkozatomat a zárt ülés fogalmi meghatározásának ismeretében tettem meg.

Kelt: Szekszárd, 2022. február 10.

.....
(alírással)

*A megfelelő rész aláhúzendó

NYILATKOZAT

Alulírott **Ódor János Gábor** (Anyja neve: Molnár Mária, szül. hely és idő: Pincehely, 1973. március 3., lakcím: 7130 Tolna, Bercsényi utca 56.) Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 46. § (2) bekezdésének b) pontja alapján

hozzájárulok,*

nem járulok hozzá,*

hogyan Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése

- a személyemet érintő*

.....

- az üzleti érdekeimet érintő*

.....

ügyet nyilvános ülésen tárgyalja.

Magyarország helyi önkormányzatairól 2011. évi CLXXXIX. törvény 46. § (2) bekezdése b) pontja alapján:

„A képviselő-testület zárt ülést tart az érintett kérésére választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízás adása, annak visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása és állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor.”

Magyarország helyi önkormányzatairól 2011. évi CLXXXIX. törvény 46. § (3) bekezdése alapján:

„A zárt ülésen a képviselő-testület tagjai, a nem a képviselő-testület tagjai közül választott alpolgármester és a jegyző, aljegyző, aljegyzők, továbbá meghívása esetén a polgármesteri hivatal vagy a közös önkormányzati hivatal ügyintézője, az érintett és a szakértő vesz részt. A nemzetiségi önkormányzat elnöke kizárólag az általa képviselt nemzetiséget érintő ügy napirendi tárgyalásakor vehet részt a zárt ülésen. Törvény vagy önkormányzati rendelet előírhatja, mely esetben kötelező az érintett meghívása.”

Fenti nyilatkozatomat a zárt ülés fogalmi meghatározásának ismeretében tettem meg.

Kelt: Szekszárd, 2022. február 24.

.....
(aláírás)

*A megfelelő rész aláhúzendó

P á l y á z a t

a Wosinsky Mór Megyei Múzeum

Igazgató

munkakörére

2022. január 12.

Pályázó: Ódor János Gábor

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés

I. Helyzetfelmérés

1. Gyűjtemények - megőrzés

1.1. Régészet

1.2. Néprajz

1.3. Újkortörténet

1.4. Képző- és iparművészet, irodalomtörténet

1.5. Numizmatika

1.6. Könyvtár

1.7. Műtárgyvédelem, restaurálás

2. Tudományos munka – kutatás, bemutatás

2.1. Kiállítások

2.2. Kiadványok

2.3. Közművelődés, rendezvények

2.4. Bel- és külföldi kapcsolatok

3. A múzeumi munka keretei

3.1. Tárgyi erőforrások

3.1.1. Raktárak

3.1.2. Kiállítóhelyiségek

3.1.3. Egyebek

3.2. Humán erőforrások

3.3. Szervezeti struktúra

3.4. Az intézmény költségvetése, gazdálkodása

3.5. A Covid-járvány következménye és hatásai

II. Vezetői elképzelések

1. Gyűjtemények – megőrzés

1.1. Gyűjtemények, raktárak

1.2. Könyvtár

1.3. Műtárgyvédelem, restaurálás

2. Tudományos munka – feldolgozás, bemutatás

2.1. Tudományos munka

2.2. Kiállítások

2.3. Kiadványok

2.4. Bel- és külföldi kapcsolatok

2.5. Közművelődés, rendezvények

3. A múzeumi munka keretei

3.1. Humán erőforrás

3.2. Szervezeti struktúra

3.3. Informatikai, térinformatikai fejlesztések

3.4. Térrendezés

3.5. Az intézmény költségvetése, gazdálkodása

Összegzés

Mellékletek:

Szakmai önéletrajz

Publikációs jegyzék

Nyilatkozat

Oklevélmásolatok

Erkölcsei bizonyítvány

„A muzeum ne csak élettelen tárgyak gyűjteménye, hanem valóságos kulturális tényező legyen!”

(Haugh Béla Wosinsky Mór múzeumáról, 1908)

„Vajon a vezetésre születni kell-e, vagy az ember az idő során megtanulja? – erre a kérdésre sokan keresték már a választ, és arra a végeredményre jutottak, hogy is-is. A vezetőnek rendelkeznie kell a megfelelő kompetenciákkal – azaz személyiségjegyekkel, és megalapozott, ugyanakkor korszerű szakmai ismeretekkel – ahhoz, hogy képes legyen megalkotni intézménye jövőképét, és meg kell nyernie ennek megvalósításához a munkatársakat. Ehhez szükség van ambícióra, asszertivitásra, kreativitásra, és nem utolsósorban határozott értékrendre.”

(Káldy Mária, 2010)

BEVEZETÉS

A Wosinsky Mór Megyei Múzeum igazgatójának Tolna Megye Közgyűlése 2011. május 1-jével nevezett ki. 2012. január 31-én az akkori fenntartó, a Tolna Megyei Intézményfenntartó Központ új pályázatot írt ki és ezt követően öt évre kaptam megbízatást a poszt betöltésére. A jelenlegi fenntartó, Szekszárd Megyei Jogú Város Közgyűlése 2013-ban helybenhagyta kinevezésemet. 2017-ben a fenntartó Közgyűlés 100%-os támogatással a következő öt évre is engem választott meg, ez a ciklus jár le 2022. március 31-én.

Egy hivatalban lévő vezető részéről a megbízatás végének közeledte a számvetés ideje is, jól sáfárkodott-e a rá bízott intézménnyel, a meglévő javakkal és lehetőségekkel. Amennyiben a válasz igen, akkor méltó munkájának folytatására. A megbízatás megtiszteltetés volt számomra és a feladat elvégzését – ahogy az elmúlt közel 11 esztendőben – szolgálatként fogtam fel. Azért döntöttem az újabb pályázat beadása mellett, mert felelősséggel tartozom az elmúlt időszak eredményeiért és az elindult folyamatok továbbviteléért, erre indított az is, hogy sok pozitív visszajelzést kaptam külső támogatótól, kollégáktól egyaránt, akik a munka folytatására buzdítottak.

Simontornyán nőttem fel és a helyi vár látványa keltette fel bennem a történelem megismerése iránti vágyat. 14 éves koromban vettem részt először régészeti feltáráson Ozorán. Ekkor határoztam el, hogy régész leszek, és ha tehetem, tágabb értelemben vett szülőföldemen, Tolna megyében dolgozom majd. Mindkét tervem valóra vált, huszonnyolcadik éve dolgozom első munkahelyemen, a szekszárdi

Wosinsky Mór Megyei Múzeumban. Az intézménynek régész-főmuzeológusa, jelenleg igazgatója vagyok. Egyetemi tanulmányaimat az ELTE Bölcsészettudományi Karán végeztem, szakterületem Tolna megye népvándorlás- és honfoglalás kora. Bóna István professzor tanítványaként szakdolgozatomban összegyűjtöttem és feldolgoztam Tolna megye X–XI. századi sírleleteit. A témához kapcsolódóan több helyszínen végeztem hitelesítő ásatást. Fadd község határában 1998–2005 között 200 kora Árpád-kori sírt ástam ki; ezzel Tolna megye X–XI. századi feltárt sírjainak számát megdupláztam.

Múzeumi „tereprégészként” a kora neolitikumtól a késő középkorig bezárólag több lelőhely feltárását végeztem el az elmúlt évtizedekben. Szakmailag is kiemelkedő, első nagyobb felületű ásatásom az S-9-es gyorsforgalmi út nyomvonalán található II–VI. lelőhely feltárása volt 1995–1999 között, amelynek munkálatait dr. Gaál Attilával és dr. Vizi Mártával együtt vezettem. Tudományosan talán legnagyobb jelentőségű feltárásomnak az említett S-9-es gyorsforgalmi út nyomvonalán feltárt 5. századi germán temető és települést tartom (1995–1999 között). 2017-ben, az ELTE BTK Történelem Doktori Iskola Régészeti Programján megkezdett PhD tanulmányaimnak is ez a korszak a témája, készülő dolgozatom címe: Délkelet-Dunántúl az 5. században. 2019-ben szigorlatoztam, a disszertációm leadásra vár.

2006 tavaszától az M6 autópálya Tolna-Bátaszék szakasza ásatásainak és feldolgozásának szakmai koordinátoraként dolgoztam. Feladatom volt az autópálya-szakasz ásatási protokolljának létrehozása és betartatása. Az ásatások háttérintézményeinek (Feldolgozó Központ, Cserépragasztó műhely, Raktár) kiépítése, a feldolgozás (leletmosás, restaurálás, leltározás, fotózás, rajzolás) struktúrájának kialakítása, működtetése. Ugyancsak feladatom volt a feltárásokhoz és a feldolgozáshoz a megfelelő szakértelemmel bíró, zömmel Tolna megyei humánerőforrás biztosítása, esetenként betanítása. Ennek következtében általánosan 20–25, időszakonként egyszerre akár 35–40 fő munkájának a szervezését kellett megoldanom. A munka eredménye utolsó autópályás szerződésünk 2010. június végi határidejével mutatkozott meg. A kerámia-, fém- és megmunkált csontleleteket restauráltuk. Több mint 320.000 tételt leltároztunk be, a rajzolt és fotózott leletek száma 50.000-re becsülhető. Az ásatási dokumentáció elkészítésére, valamint a feldolgozás térinformatikai és adatbázis részeinek összekapcsolására Baranya megyével közösen önálló számítástechnikai programot írtunk, amelyet több alkalommal is fejlesztettünk. Az M6 autópályás helyszínek közül magam négy lelőhely feltárását vezettem 2006–2009 között. Ezek közül a Szekszárd–Tószegi-dűlő nevű lelőhelyen egy 2500 síros avar temető nyomvonalba eső 1644 sírját tártuk fel. A temető a Kárpát-medence második legnagyobb feltárt avar temetője, eredeti mérete

és gazdagsága szerint is a legnagyobbak (Zamárdi, Budakalász, Kölked) közé sorolható.

Közel negyven szakmai publikációmban elsősorban Tolna megye népvándorlás- és honfoglalás-korával foglalkoztam. Előadóként több hazai és nemzetközi konferencián vettem részt, több kiállítás rendezésében dolgoztam. Utóbbiak közül kiemelném a 2005 őszén, Szekszárdon megnyílt új állandó „Örökségünk” kiállítást, amelynek első, Tolna megye középkori egyházait bemutató termét rendeztem.

Kezdetben muzeológusként, majd főmuzeológusként, 2005-től pedig régészeti osztályvezetőként lehetőségem nyílt rálátni egy megyei múzeumi intézmény működésére és részt venni a munka gyakorlati megszervezésében is. Megtapasztalhattam, hogyan tud a múzeum alkalmazkodni a változó jogszabályi környezethez és meggyőződhettem a helyi szakembergárda elhivatottságáról. A 21. század elején bővülő régészeti feladatok miatt lehetőségem volt arra, hogy mint középvezető időszakonként 25–30 szakember munkáját összehangoljam és a szakmai feladatok lebontásával-kiosztásával egy csapat munkáját koordináljam. Hivatali elődöm visszavonulásának közeledtével több munkatársam is biztatott, hogy tapasztalataimat az egész intézmény irányításában kamatoztassam. Elsősorban nem a vezetői pozíció elfoglalása motivált, hanem az intézményért érzett felelősség.

Az elmúlt öt évre szóló pályázati ciklusomban tervezett feladatokat csak részben tudtuk megvalósítani, nem kis részben az egész ország gazdasági és kulturális életét 2020 márciusától egyaránt sújtó koronavírus járvány miatt. Mégis történtek előrelépések a raktárhelyzetünk javítása érdekében, a digitális adattári és nyilvántartási rendszer megújításában. A múzeum munkaközössége megújult, kiegyensúlyozott, jó viszony alakult ki a fenntartó Önkormányzattal és a pénz-, valamint munkaügyeinket bonyolító Városházával. Szekszárd többi intézményével, de a helyi civil szférával is jó kapcsolatot ápolunk. Véleményem szerint a megfelelő szakmai színvonal megőrzése mellett múzeumunk megtarthatta társadalmi megbecsülését.

2019 óta publikálok szépirodalmi munkákat. Az elmúlt öt esztendőben a múzeumhoz kapcsolódó, új társadalmi megbízatásokat, tisztségeket vállaltam el. 2019-ben a Tolna Megyei Értéktár Bizottság tagja lettem. Legnagyobb szakmai érdekvédelmi szövetségünk, a Magyar Vidéki Múzeumok Szövetsége 2020-ban választott be az elnökségbe, 2021-től alelnöként segítem a szervezet munkáját. A Miniszterelnökséget vezető, örökségvédelemért felelős miniszter tanácsadó testülete, az Ásatási Bizottság tagjának 2021 tavaszán kértek fel.

Pályázatom két fejezete a jelenlegi helyzet elemzését és a jövőre vonatkozó vezetői elképzeléseimet tartalmazza. Pályázatomban nem kívántam részletes, tanulmány jellegű múzeumtörténetet írni. Nagy hangsúlyt fektettem a *helyzetfelmérésre*, mind a humán, mind a tárgyi erőforrások tekintetében, elsősorban az elmúlt öt év történéseire koncentrálni. Meggyőződésem, hogy a reális felmérés stabil alapokat ad, ebből kell kiindulnia minden tervezésnek vagy korrekciónak. Vezetőválasztáskor célszerű olyan szakmai típusú átvilágítást végezni, melynek segítségével objektíven láthatjuk a jelenlegi helyzetet, a problémákat, ellentmondásokat, előnyöket és lehetőségeket. Ennek hiányában vállalni vagy folytatni egy ilyen fajsúlyú feladatot felelőtlenség lenne.

Az alaphelyzet értékeléséhez készített táblázatok adatait az EMMI, az OMMIK, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Wosinsky Mór Megyei Múzeum honlapján megtalálható beszámolókból és munkajelentésekből vettem át. Köszönettel tartozom vezetőtársaimnak segítő közreműködésükért, kollégáimnak az elmúlt öt évben végzett magas színvonalú munkájukért, az elhangzott biztató szavaikért, bölcs kritikáikért és a közös célok megvalósulásáért tett erőfeszítéseikért.

I. HELYZETFELMÉRÉS

Tolna megye múzeuma 1895-ös megalakulásától kezdve jogilag folyamatosan fennálló és működő intézmény. Története és gyűjteményeinek sorsa összefonódik Szekszárd város, Tolna megye és az ország történetével. Volt idő, amikor Wosinsky Mór, a „vasakaratú” akadémikus-pap irányította. A két világháború közötti gazdasági válság idején össze akarták olvasztani a levéltárral. A második világháború viharai a Tolna megyei gyűjteményeket sem hagyták érintetlenül, a múzeumpalotát orosz hadikórházként, majd magtárként hasznosították. A háború pusztítása után 1949-ben államosították az intézményt és csak 1963-ban került vissza a megyei tanács fenntartásába. Ezt a változást egy tudományos szempontból fellendülő időszak követte. A rendszerváltást követően az anyagi lehetőségek folyamatos szűkülése érezte hatását. 2012. január 1-jétől a megyék konszolidációját és profilváltását követően új fenntartónk a Megyei Kormányhivatal alá tartozó Tolna Megyei Intézményfenntartó Központ lett. 2013. január 1-jével újabb fenntartóváltás következett, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata lett fenntartónk, máig. Egyidejűleg országosan megszűntek a megyei múzeumi igazgatóságok, a többnyire megyeszékhelyeken működő megyei hatókörű városi múzeumok csak székhelyükön tarthatták meg kiállítóhelyeiket, kibővülő szakmai feladataik és jogosítványaik viszont az egész megyére megmaradtak. 1975 óta hozzánk tartozó egyetlen vidéki fiálénk, a Simontornyai Vár is ekkor került át Simontornya Önkormányzatához.

A nehézségek ellenére büszkén mondhatjuk el, hogy az elmúlt 126 esztendőben a megyei múzeum adattári és tárgyi anyaga gyarapodott, kitűnő szakemberek fordultak meg falai között, szolgálva a múlt kutatásának, a helyi tárgyi és szellemi örökség, valamint a helytörténet feltárásának és a múlt megőrzésének ügyét. Ez az intézmény alapításától kezdve megfelelt a múzeumok hármas alapfunkciójának, melyet **a gyűjtés – megőrzés – bemutatás** hármasságával foglalhatunk össze. Az utóbbi évtizedekben ezekhez a funkciókhoz társult és egyre jelentősebb szerephez jutott a *közművelődési* feladatkör is.

A Wosinsky Mór Megyei Múzeum az ország tizenkilenc megyei hatókörű városi múzeumának egyikeként megfelel az 1997. évi, a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló CXL. törvény 45. §-ában foglalt, a megyei múzeumokkal szemben támasztott kritériumoknak. A fenti jogszabály szerint a megyei szintű múzeumoknak legalább öt gyűjteményt – régészet, néprajz, történelem, képzőművészet és még egy választott szakág – kell kötelezően fenntartaniuk. A négy alapgyűjtemény megyénk esetében kiegészül még további hárommal, ezek: a numizmatika, az iparművészet és az irodalomtörténet.

Egyetlenegy Wosinsky idején még létező gyűjteményt kellett az intézmény története során felszámolni szakember és szakpreparátor híján, a természettudományi gyűjteményt.

Az EMMI 2014-es felmérése alapján a megyei múzeumok gyűjteményei a következőképpen oszlanak meg: régészet 86%, néprajz 9%, történelem 4% és képzőművészet 1%. Az arányokon belül megfigyelhető a régészet évek óta növekvő szerepe, a nagyberuházásokhoz kapcsolódó megelőző feltárások miatt. Tolna megyében hasonló arányokat láthatunk ugyanezen évből. A régészet aránya 86,7%, a néprajzé 3,5%, a történeti gyűjteményé 2% és a képzőművészeté 0,6%. A másik három gyűjteményből a numizmatika aránya jelentős, 7%. A Wosinsky Mór Megyei Múzeum műtárgy- és adattári állománya hatalmas (2020-ban a leltározatlan tételekkel együtt 800.000 tárgy, 130.000 archív fotó, adattári egység és fotó), melynek tárolása és kezelése komoly raktárkapacitást igényel és minden évben jelentős költséget emészt fel. 2020-ban az ország 3102 felsőfokú múzeumi szakalkalmazottja közül 419-en dolgoztak megyei hatókörű városi múzeumokban. Ebben az időszakban tizenhat felsőfokú szakalkalmazott dolgozott állományunkban, ami a vidéki muzeológusok 3,8%-a. 2016 végén a muzeológusok száma tizenegyre emelkedett intézményünkben, jelenleg egy történész állás betöltetlen. Az első táblázatban a felsőfokú (muzeológus, múzeumpedagógus, könyvtáros, régésztechnikus), a középfokú (gyűjteménykezelő, restaurátor, adattáros) és a nem szakalkalmazottak állományát hasonlítom össze a 2020-as országos adatokkal, Tolna megyében és múzeumunkban.

	<i>Felsőfokú szakalkalmazott (fő)</i>	<i>Középfokú szakalkalmazott (fő)</i>	<i>Nem szakalkalmazott (fő)</i>
Országosan	3102	979	3403
Tolna megye	58	31	181
WMMM	16	8	21

1. táblázat: Múzeumokban dolgozók alkalmazásuk szerinti összetétele, 2020

A következőkben a gyűjteményi egységekre lebontva vizsgálom, a múzeumban folyó tudományos munka területeit, az intézmény kapcsolatait és közművelődési szerepét, majd a muzeológiai tevékenység kereteit meghatározó humán-, tárgyi és pénzügyi erőforrásokkal foglalkozom.

1. GYŰJTEMÉNYEK – megőrzés

Gyűjteményeink méretéről és belső megoszlásáról már volt szó. A régészeti anyag túlsúlya nálunk is az autópályák építését megelőző feltárásokból (M9, M6, legújabbban paksi Duna-hídhhoz vezető út nyomvonala) keletkezett. Súlyos lemaradást kellett felszámolnunk, mivel 1981 óta nem volt az intézményben revízió, ezért 2012-től minden gyűjteményben ütemezett revíziót kezdtünk meg, amelyet 2018-ban zártunk le. A jelenlegi szabályozás értelmében a revíziót hét évente újra le kell folytatnunk, azonban ez aránytalanul nagy terhet ró a múzeum szakmai gárdájára. Állami tulajdonú gyűjteményeink egészére vonatkozó nyilvántartási feladatok terén nagyot léptünk előre 2016-ban. Központilag támogatott, illetve előírt program hiányában több gyűjteményi egységben a DEPO-programot használtuk és töltöttük fel, azt tapasztaltuk azonban, hogy nagy mennyiségű anyag kezelésére ez a program már nem alkalmas. Ez a régészeti szakterületen okoz elsősorban gondot, hiszen főként az autópályás ásatásoknak köszönhetően leletek százai jutottak raktárainkba. A nagy tömegű ásatási dokumentáció és leletanyag kezelésére fejlesztettük ki több intézménnyel az ún. RITA-adatbázist, amelyet több külsős régész is használ internetes elérésen keresztül. Az M6-os autópályás anyagainkat ebben tároljuk a kinyomtatott változatok mellett, a régi gyűjteményi tételek kezelésére azonban ez a program sajnos még nem alkalmas. Ezért egyelőre ezen anyagrészek tekintetében arra törekedtünk, hogy a digitális tartalmakat előállítsuk. 2015 decemberében fontos döntés született intézményi szinten a fent vázolt problémák megoldására: szerződést kötöttünk a Monguz Kft.-vel az általuk fejlesztett, széles körben alkalmazott HunTéka adatbázis-kezelő és leltározó program évenkénti lízingelésére. A konvertálási és betanulási feladatok 2016 végére befejeződtek, az elmúlt öt évben ezt a programot használtuk minden gyűjteményi egységben. Egyedül a program akkreditációja maradt el, amivel kiválthatjuk a papír alapú leltározást, ez a következő időszak egyik fontos feladata.

1.1. Régészet

A régészeti anyag a múzeum legkorábbi gyűjteménye, hiszen maga Tolnavármegye Múzeuma is Wosinsky Mór és gróf Apponyi Sándor régészeti gyűjteményére alapozva jött létre. A bevezetőben utaltam rá, hogy ez a szakág jelenti gyűjteményünk legnagyobb, dinamikusan növekvő részét. A régészeti gyűjtemény és szakág jelenlegi helyzetét a közelmúlt eseményei határozzák meg, miszerint 2010-ben a megyei múzeumok visszakapták ásatási jogukat saját megyéjükben. Sajnálatos fejlemény, hogy 2011-ben a nagyberuházások esetében korlátozták a feltárásokra fordítható időt

(maximum kétszer 30 nap) és a beruházások teljes bekerülési költségeinek 1%-ában maximálták a teljes területű feltárás költségeit. Káros tendenciaként láthattuk az államilag meghatározott feltárási m²-költség folyamatos csökkenését, legutóbb épp a Covid-járványra hivatkozva. A szabályozás következtében lelőhelyek elfedése, elkerülése egyre többször merül fel alternatívaként, a fenti korlátok pedig mindenféleképpen megnehezítik a feltárást végző intézmények és régészek munkáját. Az elmúlt néhány évben a régészeti gyűjteményi gyarapodása kisebb mértékű volt nagyfelületű ásatás hiányában, csupán néhány helyszínen folyt pár száz m² területre kiterjedő kutatás (Szekszárd-Ipari park). Egyetlen nagyobb területű ásatásokkal járó beruházás érintette a megyét, 2020-2021-ben a paksi Duna-hídhöz vezető közutak nyomvonalán végzett kutatás. Régészeti felügyeletből viszont annál több jutott, az egész megye területén. A terepmunka így kevesebb humán erőforrást és időt kötött le, ennek köszönhetően jelentősen tudtuk csökkenteni dokumentációs elmaradásunkat és a korábbi évek feltárásaiból származó leletanyag restaurálásában, leltározásában és feldolgozásában jelentős előrehaladást értünk el. 2015. év elejétől az akkori jogszabályi előírásoknak megfelelően a Wosinsky Mór Megyei Múzeum megszerezte akkreditációját Tolna megyére, valamint másodlagosan Somogy és Baranya megyékre vonatkozóan, amely a nagyberuházások régészeti feladatellátásába való bekapcsolódás feltétele. Ez a keretrendszer azonban 2019-ben megszűnt, a megyénken kívül ásatási tevékenységet nem folytattunk. Az elmúlt három esztendőben a közösségi régészet is szerepet kapott a múzeum életében. A múzeumbarát mintegy 15 fő fémkeresős jelentős segítséget nyújtott, melynek eredményeit a 2022. év elején megnyíló új időszak kiállításunkban tudjuk megmutatni.

A Régészeti Osztály 2005-ben alakult meg, elsősorban az akkor meginduló autópálya-ásatások lebonyolítására alapozva. 2012-ig magam vezettem az osztály munkáját, Czövek Attila ekkor vette át ezt a munkakört. 2016-ban egy fővel sikerült bővíteni az állományban lévő régész létszámot K. Tóth Gábor alkalmazásával, az igazgatón kívül öt fő muzeológus, egy fő gyűjteménykezelő: Csiszér Antal, egy restaurátor: Tövisháti András 2019-ig, majd helyette Ács Vince, 2014-től egy fotós: Retkes Tamás, 2017-től Vicze László grafikusként erősíti az osztályt, aki kiállításaink grafikai elkészítését is elvégzi, rendezvényeink plakátjainak és szóróanyagainak megtervezése mellett. Vindus Melinda régésztechnikusként dolgozik ezen az osztályon. Éveken át szerződéses jogviszonyban alkalmaztunk két fő régésztechnikust és két fő cserépragasztót is. A múzeum tudományos titkára, dr. K. Németh András lakóhelye környékén, Északkelet-Tolnában látja el a hatóság által előírt régészeti megfigyelést. A régészeti adattárat kezelő dr. Gere Lászlóné dr. Vizi Márta a múzeum központi

épületében, egy fő régész, dr. Szabó Géza pedig a Babits-ház hátsó szárnyában látja el benti munkáját.

A régészeti gyűjtemény több helyszínen, a múzeum központi épületében az Adattár mellett (régi anyagok), a padláson (embertani anyagok), az Epreskert utcai, 28-as számú, 2009-ben vásárolt raktárépületben (M6-os feltárás anyaga), valamint az Epreskert utcai újabb raktárépületben (M9-es feltárások, valamint a '90-es évek ásatási anyaga) található.

Az ozorai vár feltárásának anyaga az ozorai vár második emeletén kijelölt két teremben található, a korábbi Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központtal megkötött megállapodás alapján.

A régészeti adattár zsúfolt, viszont a leltározottság mutatója jó, mintegy 90%-os. Régészeti állandó kiállításunk mellett az „Örökségünk”, az „Egy kisváros a századfordulón” és a simontornyai vár állandó kiállításán, valamint a Látványtárban szerepelnek ebből a gyűjteményünkből tárgyak.

1.2. Néprajz

A néprajz Wosinsky Mór tevékenysége óta változó intenzitással, sokáig a Sárköz kistájra fókuszált kutatási terület. Az ezredfordulón két muzeológus dolgozott a néprajzi szakterületen, de egy korábbi leépítés miatt ez a létszám egy főre csökkent. 2014-ben sikerült bővíteni a néprajzos muzeológus létszámot, Fuksz Márta alkalmazásával. Egy gyűjteménykezelővel, Thuróczy Péterrel bővült 2004-ben a területtel foglalkozó szakemberek száma, aki ellátja a megyei műtárgyvédelmi felügyeletet is. 2016. év végén újabb gyűjteménykezelőt alkalmaztunk Csapai János személyében, akit időközben, dr. Kovács Sándor nyugdíjazását követően muzeológusként alkalmaztunk.

A gyűjtemény java évtizedekig a faddi Bartal-kúriában helyezkedett el, az épület megromlott állapota és a gyűjtemény veszélyeztetettsége miatt átköltöztetéséről döntés született. Az Epreskert utcai második raktárunkba, illetve a 2021-ben kibérelt szekszárdi raktárba kerültek részei. Ezek rendezése jelenleg is folyamatban van. Néprajzi adattárunk a múzeum központi épületében található. Emeleti állandó kiállításainkon: az „Egy kisváros a századfordulón” és az „Örökségünk” címűekben, a vármegyeházi új kiállításban, valamint a Látványtárban láthatók néprajzi tárgyak. Ugyancsak saját gyűjteményi anyagunk egy részét kölcsönöztük ki a bátaapáti tájházba. A leltározottság szinte teljes, a digitalizálás folyamatos. A műtárgyvédelmi

feladatok és költségek jelentősek. A megyénkben lévő, települések által fenntartott tájházakkal és helytörténeti gyűjteményekkel jó kapcsolatok alakultak ki a szakfelügyeletet ellátó és szaktanácsadó megyei hatókörű múzeum és az önkormányzatok között. Az egyedi megállapodásokkal helyhez kötött, de a múzeum gyűjteményébe beletárolt tárgyak bemutatása és védelme több jó példán keresztül (Báta, Bátaszék, Hőgyész, Nagymányok, Alsónyék) mutatja ennek a rendszernek az életképességét. A tolnai Helytörténeti Gyűjtemény esetében az elmúlt évben kiderült az is, hogy a kiállítás felszámolásakor jól jött a múzeum védőernyője, ugyanis így lehetett, egyben tartani ezt a néprajzi anyagot és a tárgyakat megmenteni a fizikai megsemmisüléstől, s így válik lehetővé újra bemutatása a jövőben.

1.3. Újkortörténet

Az újkortörténettel foglalkozó szakembereket az 1980-as években szervezték osztállyá. Ekkor még három muzeológus dolgozott ezen a területen. A 2007-es leépítés óta két fő muzeológus (Viliminé dr. Kápolnás Mária és dr. Gaál Zsuzsanna) dolgozott. Dr. Kápolnás Mária nyugdíjazását követően előbb Hendrik Dávid, majd Mácsainé Iván Éva került alkalmazásra. 2020 novemberében dr. Gaál Zsuzsanna ment nyugdíjba, a meghirdetett státuszára egyelőre még nem tudtunk felvenni senkit alkalmasság híján. 2004-től egy fő fél munkaidőben, 2011-től 2020-ig Mohr Szilvia gyűjteménykezelő, 2014-től részmunkaidőben Rubányi Anita segédgyűjteménykezelő, majd Kalányos Szilvia gyűjteménykezelő segíti a szakfeladat ellátását. Az önálló osztály 2007-ben lényegében megszűnt és az igazgatóhelyettes közvetlenül irányította a szakágat. 2011-ben Történeti Osztály néven újjáalakult az osztály, melybe a néprajzi, a képző- és iparművészeti és irodalomtörténeti gyűjteményeket is besoroltuk. A munkavégzés elsődleges helyszíne a Babits-ház. A gyűjtemény a Vörösmarty utcai alagsorban, a Babits-ház egyik irodájában (archív fotóanyag), valamint a Vármegyeháza új raktárában foglal helyet. A faddi raktárunk két termében lévő anyagok költöztetése Szekszárdra 2021-ben történt meg. Az újkortörténeti textilgyűjtemény korábban a simontornyai várba került. A történeti anyag reprezentatív tárgyai az „Egy kisváros a századfordulón”, az „Örökségünk” és a vármegyeházi „Tájak, települések, emberek” kiállításokon, valamint a Látványtárban tekinthetők meg. A digitalizálás és a tárgyi anyag informatikai adatbázisba történő felvitele folyamatos.

1.4. Képző- és iparművészet, irodalomtörténet

Korábban ezzel a három gyűjteménnyel kapcsolatos feladatokat három fő látta el, gazdasági kényszerűségből alakult ki a mai helyzet. Jelenleg egy fő muzeológus, Lovas Csilla végzi az irodalomtörténeti és művészettörténeti feladatokat, valamint kezeli az iparművészeti gyűjteményt is. Segéd-gyűjteménykezelőként Rubányi Anita és Kelemen Nikolett teremőr segíti munkáját. Lovas Csilla az elmúlt évek kialakult gyakorlata szerint helyben múzeumpedagógiai foglalkozásokat is tartott igény szerint.

Helyileg az Irodalom Háza – Mészöly Miklós Emlékházban látják el feladataikat. Nagyobb kiállításaink, melyek fenti gyűjteményeink anyagára épülnek: „Babits és Szekszárd”, „Mészöly emlékszoba”, „Dienes Valéria - emlékszoba”, „Baka István emlékszoba”, a „Vármegyeháza világa”, a „Nemesi ősgalériák” és a „Bazsonyi kiállítás” Simontornyán. A gyűjtemények több raktárban, a Vármegyeháza egy termében, a simontornyai várban és a faddi raktárunkban találhatók.

1.5. Numizmatika

2011-től az egyik régész munkatárs, Czövek Attila foglalkozik ezzel a gyűjteményi egységgel. Alapvetően a múzeumba jutott, főként a római és a középkorban elrejtett ezüst és bronz pénzleletek képezik a gyűjtemény gerincét. Az elmúlt időszakban meghatározásuk, nyilvántartásuk megtörtént egy külsős, megbízással alkalmazott numizmatikus segítségével. Igaz, hogy több mint 30.000 db-ot számlál a gyűjtemény, de a jellegéből adódóan viszonylag kis helyet foglal. Jelen pillanatban a régészeti adattár előterében kialakított tárolószekrényben került elhelyezésre. Egyes elemei (pl. a Decs – etei kincslelet) az Örökségünk állandó kiállításunkon és a Látványtárban láthatók. 2020-ban a gyűjtemény egy több mint 1600 darabos, Simontornyán előkerült középkori pénzlelettel gyarapodott, amit becsületes megtalálók bejelentése alapján régészeink tártak fel.

1.6. Könyvtár

A szakmai munka alapfeltételeként egy a múzeum alapítása óta gyarapodó szakkönyvtárral rendelkezünk, a múzeum központi épületében. Könyvtárosunk, Hucker Veronika feladata ellátása mellett német szakos tanárként német nyelvű múzeumpedagógiai órákat is tart. A könyvtár tudatos állománybővítésének a rendelkezésre álló anyagi források szűkössége korlátokat szab. A könyvtár így elsősorban cserepéldányokkal bővül. A könyvtári anyag – beleértve az irodalmi gyűjteményt és az egyéb külön gyűjteményeket is – elérhetővé vált az interneten, a

megyei könyvtárral közösen lezárt TÁMOP pályázat jóvoltából. Így kapcsolódási lehetőség adott a megyei és országos könyvtári adatbázisokhoz. A könyvtártermünk központi épületünk egyik legszebb helyisége, melyet előadásokra és múzeumpedagógiai foglalkozásokra egyaránt használunk. Gondot jelentett a polcokon el nem helyezhető könyvek tárolása, emiatt a falak mellett található polcrendszerre új polc-sort építettünk. Az elsősorban szakkönyvekből álló könyvtári állomány darabszáma meghaladja a húszezret.

1.7. Műtárgyvédelem, restaurálás

Ez a múzeumi tevékenység szorosan kapcsolódik a gyűjtemények megőrzéséhez. A múzeumnak ezen egysége is megszenvedte a leépítéseket. A korábbi négy restaurátor helyett 2011-re két fő maradt állományban. A jelenleg dolgozó két restaurátor-asszisztens, Ács Vince és Künsztler Gábor Tamás mindegyike középfokú szakvégzettséggel bír. Egyikőjük a Régészeti, másikjuk a Történeti Osztályba sorolva végzi munkájukat. Munkájukat kiegészítette 2006-tól 2011 nyaráig a régészeti osztály három fő betanított cserépragasztó munkatársa. A Cserépragasztó műhely munkáját 2013-ban két fővel sikerült újraéleszteni. A restaurátorok hagyományosan a kiállítások kivitelezésében is segédkeznek. A restaurátor-műhely a múzeum központi épületében helyezkedik el. 2016. év végére sikerült megteremteni a feltételt egy felsőfokú végzettségű restaurátorállás meghirdetésének, betölteni azonban nem sikerült az állást. 2018-ban Mohr Szilvia gyűjteménykezelő jelentkezett felsőfokú restaurátor szakra. Jelenleg egyetemi tanulmányai harmadik évét végzi.

2. TUDOMÁNYOS MUNKA – kutatás, bemutatás

2.1. Kiállítások

Szekszárdon négy helyszínen rendelkezik a múzeum saját állandó kiállításokkal, 3708 m²-en. Ezeken kívül a megyében, több tájházban és kiállítóhelyen (Tolna, Bábaapáti, Simontornya, Ozora, Bonyhád stb.), valamint a Magyar Nemzeti Múzeumban láthatók műtárgyak a megyei múzeum gyűjteményeiből. A múzeum saját rendezésű és fenntartású kiállításai közül több mint harminc éve fennáll a szekszárdi régészeti kiállítás. 1996-ban került átadásra az „Egy kisváros a századfordulón”, 2005-ben pedig az ezeréves vármegye kilenc évszázadát bemutató „Örökségünk” állandó kiállítás. 2008-ban újult meg a „Babits és Szekszárd” tárlat, majd ezt követően a Dienes Valéria - emlékszoba. A legutóbb létrehozott képzőművészeti állandó kiállítás kényszerből jött létre. Bazsonyi Arany festőművész múzeumnak adományozott képeit az ozorai

várból a simontornyai várba kellett áthelyezni. A vármegyeházi emeleti kiállításokat – „Esze Tamás emlékszoba”, „Mattioni Eszter kiállítás”, „Régi vármegyeháza világa” – a 2010-ben megindult átalakítások miatt be kellett zárni. A földszinten létrehozott „Tájak, települések, emberek”, „Pollack-terem”, „Szarkofágterem és belső romkert”, valamint időszak kiállítótermeink 2011. december közepén átadásra kerültek a köz számára, azonban nem nyíltak meg. A többszöri fenntartóváltás nem kedvezett a Vármegyeháza kiállítási egysége megnyitásának, amelyre csupán 2014 augusztusában került sor. Viszonylag kis alapterületű ideiglenes kiállítóhelyek a múzeum központi épületében és a Vármegyeházán találhatók.

Szekszárdon az időszak kiállítótereink száma a vármegyeházi térrel bővült, ami a lehetőség mellett feladatot adó felelősség is volt egyben. Az elmúlt öt évben az alábbi időszak tárlatokat nyitottuk meg a Vármegyeházán. Időszak kiállítási terveinket felülírta a Covid-járvány, jó néhány tervezett tárlat maradt el 2020- 2021-ben.

A Vármegyeházán 2017-ben Kerti Károly György festő akvarelljeiből, 2018-ban a belgrádi szerb Néprajzi Múzeummal közösen rendezett „A koszovói szerb és a sárközi hímzés összehasonlítása” című kiállítás nyílt meg. Orosz István: „Látszattani leckék”, Vincze Erika: Fecit című kalligráfia kiállítása, valamint a göcseji múzeum „Kisfaludi Stróbl Zsigmond: A klasszikus szépség mestere” és a Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. kiállítása 2019-ben kerültek megrendezésre. „Divergens egyidejűségek” címmel Josef Hasenörl és Adorjáni Endre tárlatát, valamint drMáriás „Idillek és katasztrófák” című tárlatát 2020-ban rendeztük meg. A „Művészcsaládok Tolnában” sorozatunk első részeként a száz esztendeje született Sarkantyú Simon és családja anyagát mutattuk be 2021-ben. Szabó Klarissza Médea „Hangzó kert” szabadtéri kiállítása 2021-ben készült el a Babits Emlékház udvarán.

A múzeum központi épületébe 2017-ben a Petőfi Irodalmi Múzeum „Sárkányok mindig lesznek” című vándorkiállítását hoztuk el. 2021-ben a simontornyai középkori pénzlelet köré szerveztük kiállítást „Pendülnek nagy sok arany forintok – A simontornyai 16. századi éremlelet” címen, melyet jelenleg a simontornyai várban láthatnak az érdeklődők.

Az intézmény Szekszárd városához való kötődését hangsúlyozta az alábbi sikeres, nagyobb összegből megvalósított, saját rendezésű kiállítás 2018-ban, mely a „Háborútól háborúig. Képes várostörténet 1918- 1945” címet viselte. Ebből nőtte ki magát a coviLap nevű alkalmazásunk és blogunk. A saját rendezésű tárlataink mindegyikéről megjelent kiállítás vezető füzet új sorozatunkban.

Időszaki kiállításaink sorában sikerült meghonosítani és 2012 nyarától folyamatosan kivitelezni a Hónap Műtárgya sorozatot. Főépületünkben ingyenesen látogathatók ezek a külön vitrinbe elhelyezett műtárgyak, melynek anyaga honlapunkon és közösségi oldalunkon is megtekinthető, követhető, a helyi sajtóban szintén állandó szereplője a kulturális híreknek ez a „minitárlat”. A második, 2016- 2020 közötti 48 kiállítás anyaga nyomtatott formában 2021 végén jelent meg.

A személyi ellátottságot tekintve a látogatókat 2010-ben 16, a leépítések után 2011-ben 13 fő részfoglalkoztatású teremőr és portás szolgálta ki (7. táblázat). 2013 nyarán jogszabályváltozás következtében nem tudtuk meghosszabbítani nyugdíj mellett dolgozó teremőr kollégáink foglalkoztatását, akiknek választani kellett rész munkaidős jövedelmük és nyugdíjuk között. Helyettük új munkatársakat vettünk fel, jelenleg 16 fő részfoglalkozású teremőrt és portást alkalmazunk, akiket szükség szerint alkalmilag helyettesít két fő megbízási díjjal alkalmazott teremőr. Teremőreink közül nyolc fő lát el pénztárosi feladatokat is, Gwizdala Valéria nyugdíjba vonulását követően Sütő Dóra kolléganő 2018-tól a kiadványaink nyilvántartásáért felelős. Költségvetési helyzetünk stabilizálódásával nyitvatartási időnk 2013-tól módosult. Anyagi megszorítások miatt hosszú éveken át heti öt napban, napi hat órában voltak nyitva kiállítóhelyeink. 2013 nyarától a hét hat napján, napi hét órában vagyunk már nyitva. Ez azt jelenti, hogy heti szinten 30 óráról 42 órára (40%-kal) bővült nyitvatartásunk. Látogatószámunk növekedéséhez ez az intézkedés is bizonyára hozzájárult. 2019-ben kiállítóhelyeinken bevezettük a kártyaleolvasó terminálokat. Ezzel az elektronikus fizetési móddal a látogatóink számára könnyítettük meg a jegyvásárlást.

A 2000-es évek elején mért közel 100 ezer látogató száma 2009-re radikálisan, 71,4 ezerre, 2010-re 67,2 ezerre, 2011-re pedig 31 ezerre csökkent. Ennek elsőrendű oka a vármegyei kiállítások zárva tartásában (egészen pontosan a bejelentés alapján történő látogathatóságában), majd a Vármegyei háza felújításában, a megemelkedett jegyárakban, valamint a 2008-ban kezdődött gazdasági válságban kereshető. A statisztikákba évek óta hagyományosan beleszámolták a bencés apátságok romok megsemmisítőit, mint múzeumlátogatókat, ez az adat azonban megtévesztő, hiszen a vármegyei háza udvarára betérő turista csak nagy jóindulattal nevezhető múzeumlátogatónak. Még inkább feltűnő, ha nem is olyan drasztikus a látogatottság csökkenése, amennyiben a kedvezményes vagy a teljes árú jegyet vásárló vendégek számát vizsgáljuk. 2005-ben 9.207 fő vásárolt teljes, 10.486 fő pedig kedvezményes jegyet. 2009-ben 3.516 teljes árú, 6.191 kedvezményes árú jegy fogyott. 2010-ben és 2011-ben ez a számsor hasonló adatokat tartalmaz. 2012-ben a simontornyai vár látogató Erzsébet-táborban résztvevő kétezer gyermek emelte meg a félárú jegyek számát, ahogy 2013-ban Szekszárdon fogadtunk másfél ezer táborozót (2. táblázat).

Simontornyát elcsatolták intézményünkől, az Erzsébet-táborok közelünkben megszűntek, így a jelenlegi állapotot tükröző, szekszárdi kiállítóhelyekre vonatkozó látogatószaomok reálisan, torzítások nélkül 2014-től elemezhetők. Az utóbbi öt esztendő Covid-járvány előtti időszakában 10- 12 ezer fizetés jegyet vásároltak látogatóink. A zárás miatt értelem szerint jelentősen csökkent látogatószaomunk és az eladott jegyek száma is.

	<i>Teljes árú jegy</i>	<i>Kedvezményes árú jegy</i>	<i>Összesen</i>
2012	3.263	8.989	13.252
2013	1.597	5.658	7.255
2016	2.581	7.994	10.575
2017	2.538	9.865	12.403
2018	2.407	7.541	9.948
2019	2.107	8.100	10.207
2020	1.675	2.862	4.537

2. táblázat: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum teljes és kedvezményes árú eladott jegyei (2012-2013 és 2016–2020)

A félárú jegyet vásárló látogatók számának bővülésével járt Szekszárd polgármesterének az az intézkedése, amely lehetővé tette a Szekszárdon tanuló iskolások számára az ingyenes múzeumlátogatást 2013 őszétől. Ennek a tételnek térítését a Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata magára vállalta.

Kiállítóhelyeink elmúlt öt éves látogatószaom –adatait vizsgálva a következő megállapításokat tehetjük. Központi épületünk látogatottsága 22 ezer főre emelkedett 2019-ben. Az Irodalom Háza látogatószaoma enyhén, a vele szomszédos Babits Emlékházé kicsit jobban emelkedett. Kiugróan teljesített 2014-es újranyitása óta a felújított Béla király téren álló Vármegyeháza, mely látogatóinknak közel felét adja (3. táblázat).

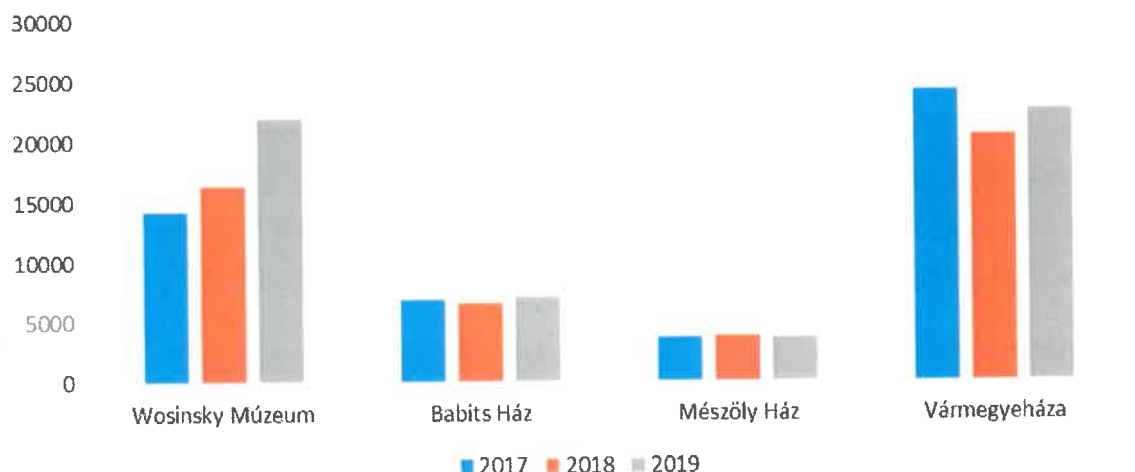
<i>Intézmények</i>	<i>Látogatószaom</i>				
	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>

Wosinsky Múzeum	14.222	16.408	22.043	5.697	7.086
Babits-ház	6.873	6.520	7.076	3.862	5.186
Irodalom Háza	3.674	3.749	3.720	2.221	3.239
Vármegyeháza	24.283	20.540	22.691	10.586	14.156
Összesen	49.052	47.217	55.530	22.366	29.667

3. táblázat: A WMMM kiállítóhelyeinek összesített látogatószáma, 2017–2021

Oszlopdiagramon ábrázolva a Vármegyeháza kiugró teljesítménye még látványosabb, igazolva az újraindítás szükségességét (4. táblázat). A Garay Élménypincét működtető Szekszárdi Vagyonkezelő Kft.-vel közös kombinált jegyet árusítunk a két látnivaló együttes és olcsóbb megtekinthetősége érdekében. Ez a jegytípus, a hasonló, intézményi kiállítóhelyek együttes látogatására alkalmas kombinált jegyünkkel egyelőre nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket.

A WMMM kiállítóhelyeinek összesített látogatószáma,
2017–2019

4. táblázat: A WMMM kiállítóhelyeinek összesített látogatószáma, 2017–2019

Látogatóink jelentős száma rendezvénylátogató, a turisták, s azon belül a külföldiek száma alacsony. 2013 januárjától kiállítóhelyeinken havi lebontásban gyűjtjük az adatokat a látogatószám alakulásáról (5. táblázat). Ez alapján jól látható az a két

hullám, május-júniusban és szeptember-novemberben (a Múzeumok Éjszakájának és a Múzeumok Őszi Fesztiváljának időszaka), mely időszakok kiugró látogatószámot produkálnak.

5. táblázat: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum összesített látogatószámának havi eloszlása, 2017–2019

2.2. Kiadványok

Az elmúlt öt esztendőben a Wosinsky Mór Megyei Múzeum megújult kiadvány-struktúrája rögzült. A múzeum 1970 óta megjelenő kiadványa a Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve (kezdetben Béri Balogh Ádám Múzeum Évkönyve), mely 1998 óta folyamatosan, minden évben megjelent. A kiadási költségek egy részét az NKA pályázati forrása finanszírozta. Az évkönyv szakmai szerkesztését a vizsgált időszakon belül 2014-2019 között dr. Gaál Zsuzsanna és dr. K. Németh András, 2020-tól dr. K. Németh András egyedül végezte. A könyveink technikai szerkesztőjeként a kiváló dombóvári tipográfust, Erky-Nagy Tibort alkalmaztuk továbbra is külsőként. 2013-ban kezdtük meg nagyobb kiállításaink vezetőjének publikálását (WMM Kiállításai sorozat keretében), melynek hetedik része jelent meg 2021. decemberében - technikai szerkesztőjük ugyancsak Erky-Nagy Tibor. 2008-ban indult útjára a „Szekszárdi múzeumi foglalkoztató füzetek” sorozat, amely öt kiadványnál tart. A WMM Füzetek sorozatból újabb kötet nem született 2017- 2021 között, ahogy egyedi kiadványokat sem adtunk ki. A múzeum szakalkalmazottai kiemelkedő publikációs tevékenységet folytatnak, tanulmányaik magyar és idegen nyelven jelennek meg bel- és külföldi szakfolyóiratokban.

2.3 Közművelődés, rendezvények

Szekszárdon a múzeum központi épületében, 2014-től a Vármegyeházán, illetve részben az irodalmi emlékházainkban zajlik jól szervezett közművelődési tevékenység változatos programokkal. Rendezvényeink száma az elmúlt öt év első három évében (2017- 2019 között) tovább emelkedett. A gazdag kínálat különböző korosztályoknak tartott múzeumi órákat, tematikus foglalkozásokat, szakkört, szabadegyetemet, családi hétvégéket és nyári tábort foglal magába. Ennek a kiemelkedő közösség-szervező munkának a motorjai *múzeumpedagógusaink* voltak: a központi épületben Andrásné Marton Zsuzsanna, a Vármegyeházán pedig Szűcs Zsuzsanna. Mindkét nagy tapasztalattal rendelkező kolléganő 2020-ban nyugdíjba vonult. Helyettük Binder Borbálát és Kovács Józsefet alkalmaztuk. 2016 végén sikerült irodalmi emlékházainkhoz is múzeumpedagógust kinevezni Rubányi Anita személyében. Az iskolákkal, óvodákkal, a 2016-ban a Tájak-Korok-Múzeum szervezetből átalakult Szekszárdi Múzeumbarát Egyesülettel (SzME) tartott szoros kapcsolatnak köszönhetően stabil rendezvénylátogató réteggel rendelkezünk, így az intézményeknek és az egyesületnek a segítségével növekszik az intézmény ismertsége, népszerűsége. A SzME székhelye természetesen a múzeum, tagjai a Covid-járványig kéthetenként csütörtökön szerveztek előadásokat múzeumunk falai között. A TIOP-pályázat keretében felújított pincerész („Múzeumi tudásterek”) és átalakított múzeumpedagógiai tér beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A központi épület maradék pincerészt is sikerült felújítanunk uniós források (TIOP) segítségével. 2015-ben nyitotta meg kapuit a „Vissza a múltba!” címet viselő Látványtárunk, mely egyelőre bejelentés alapján látogatható.

Közérdeklődésre számot tartó ünnepeink sora kibővült és a 2012 óta megtartott új ünnepek megtalálták helyüket a rendezvénynaplónkban. Május 19-én tartjuk Wosinsky Emléknapot, koszorúzással, a Múzeumbarát Iskola és Óvoda, valamint a Wosinsky Emlékplakett átadásával. (Ez a nap – korlátozottabb tartalommal - korábban február elején, Wosinsky halála napján volt.) 2005 óta minden január 19-én szervezi meg Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Mészöly Miklós Egyesület és több szekszárdi intézmény a Mészöly Emléknapot, mely immár kétnapos program, első napján az Irodalom Házát megalapozó Polcz Alaine-re emlékezünk. November 26-án, Babits Mihály születésnapján tartjuk hagyományos Babits Emléknapot, koszorúzással, előadással, versmondó versennyel.

2012 óta a november 3-án megrendezésre kerülő Múzeumi Tudományos Délelőttön az intézmény tudományos munkatársai tartanak előadást kutatási témáikról. A Múzeumi Esték sorozatunk keretében 1994 óta rendezünk előadás-sorozatot a múzeum központi épületében, melynek célközönsége elsősorban a nyugdíjas

korosztály, pedagógusok, középiskolások, tehetséges általános iskolai felső tagozatos tanulók. 2016- 2018 között az Egyed Antal Honismereti Egyesülettel közös szervezésben tartottuk meg a tanév minden hónap második szerdáján a Kedvenc témám – Honismeret a múzeumban című sorozatot. Ez a sorozat azonban elfáradt, egyelőre lekerült a kínálatról. 2017- 2019 között a Tolna Megyei Kormányhivatallal közös Vármegyeházi Esték sorozatot rendeztünk, melynek keretében koncerteket, tudományos és művészeti előadásokat szervezünk a Vármegyeháza Dísztermében. A 2019/2020-as évadban elindítottunk egy nagy népszerűségnek örvendő beszélgetős-sorozatot, mely a „Gúzsba kötve táncolni” címet viselte. Olyan rockzenei legendákat szólaltattunk meg, mint Révész Sándor, Török Ádám, Schuster Lóránd, Novai Gábor, Tolcsvay László és a közelmúltban elhunyt Kóbor János. A koronavírus járvány sajnos derékba törte ezt a kezdeményezésünket.

Irodalmi hagyományainkat, Mészöly Miklós kultuszát ápolva 2014 óta minden év július hónap második hetében valósult meg a „Magasiskola” című írói alkotótábor és mesterkurzus, kiváló oktatókkal és szép számú hallgatósággal. A program helyszíne az Irodalom Háza és a Babits Emlékház voltak. Szervező partnereink voltak: Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata, Illyés Gyula Megyei Könyvtár, A Pad Egyesület, Mészöly Miklós Egyesület. A meglévő jó gyakorlat alapján tudtuk közösen fenti szereplőkkel megszervezni sikeresen Mészöly Miklós születésének 100. évfordulóján kezdődő emlékévi programjait.

A múzeum honlapját (www.wmmm.hu) 2014-ben újítottuk meg, a karbantartó Pazirik Kft.-vel kötött megállapodás alapján naprakészen jeleníti meg a múzeummal kapcsolatos információkat. 2020 végén tárhelyszolgáltatót váltottunk, a honlap karbantartása is új partner kezébe került. A múzeum közösségi oldala is ekkortól működik. A helyi sajtóval, médiával az intézmény kapcsolata kiegyensúlyozott, partneri. A sajtónak elsősorban a múzeum vezetője jogosult nyilatkozni, de engedély alapján a szakmuzeológusok is jogosultak nyilatkozattételre.

2.4. Bel- és külföldi kapcsolatok

A múzeum korábbi vezetése, a korszellemhez illeszkedően korábban meghirdette a „nyitott múzeum” elvét. Ezzel egyetértve és ennek szellemében több bel- és külföldi szervezettel, egyesülettel, múzeummal, egyetemmel és iskolával kötöttünk kölcsönös előnyöket hozó megállapodást az elmúlt esztendőben. Régészeti témakörökben a Pécsi Tudományegyetem BTK Régészet Tanszékével, a Magyar Tudományos Akadémia BTK Régészeti Intézetével, a Lipcsei Egyetem Kelet-Európai Intézetével, a

Pázmány Péter Egyetem Régészeti Tanszékével és a Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszékével működünk együtt. Közös néprajzi kutatási témát dolgoztunk fel a belgrádi Néprajzi Múzeummal. Ennek eredményeként 2018-ban előbb márciusban Belgrádban, majd júniusban Szekszárdon nyílt meg a közös kiállításunk, - „A koszovói szerb és a sárközi hímzés összehasonlítása”. Programok megvalósításához a Tolna Megyei Kormányhivatallal és a Tolna Megyei Egyed Antal Honismereti Egyesülettel dolgoztunk együtt. Több mint 40 középiskolával írtunk alá megállapodást a középiskolás diákok számára kötelező 50 órás közösségi szolgálatot befogadó intézményeként.

Szakmai együttműködési megállapodást írtak alá 2020. augusztus 14-én a székesfehérvári Szent István Király, a kecskeméti Katona József, a veszprémi Laczkó Dezső és szekszárdi Wosinsky Mór Megyei Múzeum vezetői Szekszárdon. A múzeumok a Magyar Vidéki Múzeumok Szövetsége szakmai szervezet tagjaiként eddig is folytattak szakmai egyeztetéseket, azonban a jelen együttműködés keretében igyekeznek szorosabbra fűzni a szálakat az ország középső területére vonatkozóan. Mind a négy intézmény más területen rendelkezik erősebb adottságokkal. Az együttműködés egyik fő célja a szakmai kapacitások jobb kihasználása, ezáltal jobb eredmények elérése. A megállapodás értelmében a múzeumok a jövőben közös régészeti kutatásokat folytatnak, részt vesznek egymás gyűjteményeiben lévő leletanyag feldolgozásában. A közös kutatásaik közzététele érdekében konferenciákat, kiállítások szerveznek, kiadványokat adnak ki, a régészeti örökség megóvását, helyreállítását és bemutatását célzó szakmai és ismeretterjesztő programokat dolgoznak ki. A négy intézmény évente összefoglalja és kiértékeli közös kutatási-tudományos tevékenységét műhelymunka keretében, melynek első helyszíne 2021 őszén Veszprémben volt. A következő konferencia 2022-ben Szekszárdon kerül megrendezésre.

A fenntartó Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatával és a szakfelügyeleti szervekkel a kapcsolat partneri.

3. A MÚZEUMI MUNKA KERETEI

3.1. Tárgyi erőforrások

A múzeum által használt ingatlanok és ingóságok tekintetében fontos változás történt 2015 nyarán, mikor is azokat a Magyar Állam térítésmentesen átadta fenntartónk számára. A döntés következtében elvileg könnyebben tudnánk pályázni várhatóan ingatlanjaink felújítására és az elhasználódott ingóságok cseréje is könnyebben

megvalósítható. Gyakorlatilag a múzeum közvetlenül nem jogosult épületfelújítási, TOP-os pályázatok beadására, fenntartónkat pedig ezidáig nem sikerült meggyőzni az épületfelújítások szükségességéről.

3.1.1. Raktárak

A múzeum raktárhelyzete az erre a célra igénybe vett épületek alapterületét vizsgálva elvileg jónak mondható, hiszen az intézmény 2500 m^2 -t használ erre a célra (6. táblázat, 4-5. oszlop). Jelen pillanatban fűthető raktárral Szekszárdon három, Faddon, Simontornyán és Ozorán pedig egy-egy épületben rendelkezünk, összesen 772 m^2 -en. Ehhez társul négy fűtetlen raktár, összesen 1789 m^2 -en. Szinte bármelyik gyűjteményi ág anyagáról elmondható, hogy az állandó hőmérséklet fenntartása az egyik legfontosabb feltétele a tárgyak állapotmegőrzésének (kiemelten fontos a téli temperáló fűtés). Így műtárgyvédelmi szempontból a raktárak nagyobb része kifogásolható. Az elmúlt évtizedek gyakorlata szerint a fűtetlen raktárakba elsősorban régészeti ásatásokból származó kerámiák, állat- és embercsontok kerültek. Az elmúlt években saját forrásból jelentős összeget, mintegy 10 M Ft-ot költöttünk raktáraink komfortfokozatának növelésére, betonpadozat és irodák kialakítására, Dexion polcok vásárlására és az épületek állagmegóvására. A Totév-telepen vásárolt újabb raktárépületet az elmúlt években belaktuk. 2011 tavaszán készült el felújításának vázlatos terve, miszerint csak nagyobb mérvű, több tízmilliós felújítás után válhat korszerű és fenntartható raktárrá. Több kisebb, önerőből finanszírozott beruházással javítottunk állagán, nagytermének bepolicozását követően 2014-ben ide tudtuk kiköltöztetni központi épületünk pincéjéből a nagyobb részt régészeti gyűjteménybe tartozó anyagokat. A felújított irodákból itt alakítottuk ki régészeti háttérbázisunkat. A kisebb termekbe a Faddról költöztetett néprajzi és újkortörténeti anyag került. Összességében elmondhatjuk, hogy raktáraink telítettsége kb. 95%-os. Gondot okoz a gyűjteményi anyagok szétagoltsága is. Az egyik legkényesebb gyűjteményi anyag, a rengeteg szerves anyagot – szövetet, bőrt, papírt, fát – tartalmazó néprajzi anyagot közel 20 esztendeig a faddi Bartal-kúriában kialakított raktárban tároltuk. A gyűjteményért felelős szakalkalmazottak több éves munkájának köszönhetően a gyűjtemény rendezett állapotba került. A textilanyagok egy részénél a legmodernebb tárolóeszközöket sikerült pályázati pénzekből beszerezni. A gondot a Bartal-kúria esetében az épület leromlott állapota okozta. Több helyiségnél megfigyelhető a vizesedés. A tető paláit átrakattuk és az ereszcatornát is több alkalommal javítottuk. 2016. év végére értük el, hogy a kastély fűtésrendszerét le tudtuk választani a szomszédos, Szociális és Gyermekfelügyelet által használt ingatlanról. A magas

páratartalmat és az ez által penészt okozó vizesedést csak enyhén kompenzálja a temperáló fűtés és az időszakonkénti szellőztetés. Több levelet írtam segítséget kérve a Polgármesteri Hivatalba, az épület folyamatosan romló állapota miatt elodázhatatlaná vált a költözés előkészítése. A raktárnak már eleve nehezen használható kúria több tízmilliós felújítására nem mutatkozott esély, új, másik épületet nem kaptunk, illetve saját forrásból nem tudtunk vásárolni. 2019 márciusában szakmai felmérést készítettünk a faddi épületről, ezzel párhuzamosan megkezdtük a költöztetést meglévő – szűkös – raktárkapacitásainkat felhasználva. 2021 tavaszára jutottunk el oda, hogy Szekszárdon bérelni tudjunk egy épületet, ez az egykori református iskola lett. A 260 m² alapterületű épület helyiségei fűthetők, elsősorban kényesebb műtárgyainkat helyeztük el ott. Ennek berendezése, bepoliczása 5 M Ft-ba került. A faddi költözés, több tízezer tárgy mozgatásával 2021 végére nagyjából lezáródott. Az épületet további hasznosításra vissza kívánjuk adni a tulajdonos Szekszárd MJV Önkormányzatának.

Ugyancsak magas páratartalom veszélyeztette a Vörösmarty utcai Családsegítő Központ alagsorában elhelyezett újkori gyűjteményt is, melynek kényes részét átszállítottuk a vármegyeházi raktárunkba.

Hosszas levelezés és három, a Forster Központ elnökével történt egyeztetést követően rendeződött az ozorai Illyés-kiállítás helyzete és kétoldalú szerződéssel a várban lévő raktár sorsa. A helyi vártörténeti kiállításba történő anyagkölcsonzés fejében ingyenesen használhatjuk, immár legálisan a helyi raktárt. Az Illyés-kiállítást lebontatta a Forster Központ és jóval kisebb tartalommal építette újra az ozorai régi nagyokcsmában. Ugyancsak sikerült megtartani a simontornyai várban lévő raktárainkat egy hasonló szerződéssel.

Ingatlan megnevezése	Iroda	Kiállítás	Raktár fűthető	Raktár fűtetlen	Egyéb (pl. garázs, ea. terem)	Összes m² (m³)	Létszám (statisztikai létszám)
Wosinsky Mór Megyei Múzeum, Szekszárd	280	1988	160	140	500	3068	26 (22)
Babits-ház, Szekszárd	100	250	50	50		450	6 (6)
Irodalom Háza, Szekszárd	25	70			25	120	4 (4)
Vármegyeháza, Szekszárd	20	1400	50	30		1500	6 (6)
Epreskert utcai raktár/1, Szekszárd	20			700	80	800	3 (1)

Epreskert utcai raktár/2, Szekszárd	40			775	40	855	4 (4)
Raktár, Szekszárd, Vörösmarty u.			70			70	
Ozorai Vár (bérlet)			60				
Simontornyai Vár (bérlet)			122	94		216	
Garázs, Szekszárd					16	16	
Református iskola, Szekszárd			260			260	
Fadd, raktár			(-586)			(-586)	
Összesen	485	3708	772	1789	661	7215	49 (43)

6. táblázat: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum által használt ingatlanok adatai (2021. év végi állapot)

3.1.2. Kiállítóhelyek

Legnagyobb területű kiállítóhelyünk a múzeum központi épületében található, ahol három állandó kiállítás mellett egy ideiglenes kiállítóterem is van. A Mészöly Emlékházban egy, a Babits-házban három tárlat látogatható. A Vármegyeházán immáron nyolc állandó és egy ideiglenes tárlat várja látogatóit (6. táblázat 2. oszlop). Kiállítóhelyeink épületeinek állaga többségében jó, különösen a 2011-ben felújított Vármegyeháza. A Babits Emlékház tetőzetét át kellett rakatni, ahogy a hátsó traktus födémét is javíttatnunk kellett. Az Irodalom Háza hátsó épülete fölötti partfal javítása szintén nagyobb léptékű munka volt, ahogy az épület süllyedéséből fakadó repedést is meg kellett javítani, a szennyvízrákötést meg kellett oldani. A központi épület tetőzetén akadtak javítások, ugyanitt soron kívül felújítottuk a nagyközönség által használt vizesblokkot is. Kívülről viszont egyre jobban szúr a vakolat romlása és helyenként a stukkók lehullása. Az épület külső javítása egyre kevésbé odázható.

3.1.3. Egyebek

A múzeum által használt ingatlanok közé tartozik egy 16 m²-es garázs. A múzeum földszintjén található a reprezentatív előadóteremként is használt könyvtárterem. 2011 decemberében nyílt meg a központi épület pincéjében egy korszerű diákfoglalkoztató és oktató tér, TIOP pályázat segítségével. Szintén TIOP pályázattal valósult meg a múzeumpedagógiai foglalkoztató tőzomszédságában a kiállításként és raktárként is funkcionáló Látványtár. A nagy értékű ingóságok közé tartozik még öt db gépkocsi, melyből kettő, szükség esetén három a régészeti szakfeladat-ellátást, egy kisbusz pedig az anyagszállítást segíti.

3.2. Humán erőforrások

A múzeum határozatlan idejű kinevezéssel dolgozó közalkalmazottainak száma folyamatosan csökkent 2014-ig. 2014-ben fenntartónk hét fő státuszt szavazott meg a múzeumnak a vármegyeházi kiállítások működtetése céljából és az ehhez szükséges anyagi támogatást is rendelkezésünkre bocsájtotta. 2015. július 1-jével az ÁHT vonatkozó jogszabálya miatt (minden 100 fő alatti, közpénzből gazdálkodó intézményre vonatkozott a törvényi rendelkezés) megszűnt gazdasági önállóságunk, s vele együtt átvették a Gazdasági Csoportban dolgozó három főt. Egy fő státuszt ezzel párhuzamosan engedélyeztek a technikai feladatok koordinálására. Így alakult ki intézményünk jelenlegi 41 fős státusz - keretlétszáma, amelyen a részfoglalkozású dolgozók nagyobb száma miatt jelenleg 44 munkavállalót alkalmazunk. Ezt a létszámot egészítette ki a régészeti osztályhoz tartozó 11 fő határozott időre kinevezett közalkalmazott 2006 és 2011 között. 2013-tól a régészetet öt, jelenleg három fő segíti munkaszerződéses alkalmazással. Utóbbi munkatársak fizetését a múzeum elkülönített alszámláján tartott régészeti szerződéses projektpénzek fedezték. Az utóbbi idők legnagyobb változását a koronavírus-járvány közepén 2020 novemberében éltük át, amikor az ország kulturális területén dolgozó mintegy 5000 fő közalkalmazottat vezettek át a Munka Törvénykönyve szerinti alkalmazottá. Aki ezt nem vállalta, végkielégítést kapott, illetve aki tehetett, elment nyugdíjba. A múzeumban azzal járt ez a lépés, hogy az igazgatóhelyettes-történész, két múzeumpedagógus és egy teremőr kolléga vonult nyugdíjba, helyükre, státuszaikra folyamatosan vettünk fel új munkatársakat (7. táblázat). A maradéknak 6%-os, a munkáltató által elosztott, differenciált fizetésemelés valósult meg.

2016-ban harmadik esztendeje fogadunk kulturális közfoglalkoztatottakat. Az első két évben a Nemzeti Művelődési Intézet, 2017-től a Magyar Nemzeti Múzeum koordinálása mellett segítette munkánkat a múzeumunk különböző egységeiben átlagosan két-három fő.

Munkakör megnevezés	2016 (fő)	2017 (fő)	2018 (fő)	2019 (fő)	2020 (fő)	2021 (fő)
muzeológus	11	11	11	11	11	10
gyűjteménykezelő	5	5	5	5	5	4
restaurátor	2	2	2	2	2	3
múzeumpedagógus	3	3	3	3	3	3
könyvtáros	1	1	1	1	1	1
gazdasági csoport	0	0	0	0	0	0
teremőr, portás, takarító	16+2	16+2	12+4	14+4	14+4	14+4

egyéb (sofőr, titkárnő, logisztikai munkatárs)	2	2	2	2	2	2
régésztechnikus, rajzoló, fotós, adatfeltöltő	1+2	2+2	3+1	3+1	3+1	3+3
segédrestaurátor	0+2	0+2	0+2	0+2	0+2	0+1
Összesen	41+6	42+6	39+7	41+7	41+7	40+8

7. táblázat: A szekszárdi Wosinsky Mór Megyei Múzeum munkatársainak megoszlása munkakörönként, 2016–2021 (határozatlan + határozott kinevezéssel vagy munkaszerződéssel)

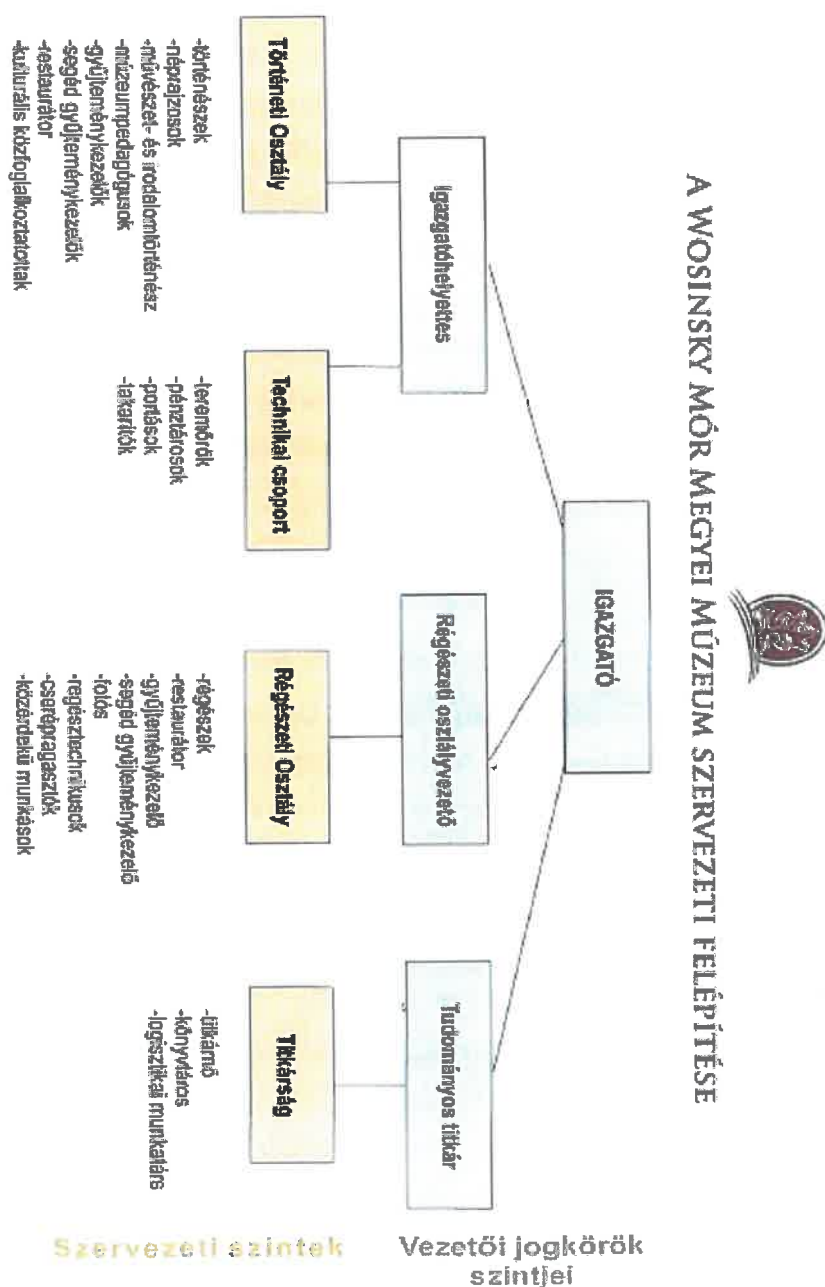
Ezzel a létszámmal a megyei hatókörű városi múzeumok között a Wosinsky Mór Megyei Múzeum a kis-közepes méretűek közé tartozik. A szakfeladatok ellátását nehezíti a szakmai munkakörökben foglalkoztatottak alacsony száma, amely néhány feladatkört tekintve különösen veszélyes szinten áll. Kvalifikáció tekintetében a muzeológusi állomány helyzete jó. A múzeum tíz muzeológusa közül három rendelkezik PhD fokozattal, három fő PhD fokozat szerzése folyamatban van. A tudományos munka erősítése érdekében került kinevezésre a tudományos titkár, akinek egyik fő feladata a múzeum középtávú tudományos tervének elkészítése. A múzeumi alkalmazottak átlagéletkora 45 év, az öt évvel ezelőtti adatahoz képest öt évvel alacsonyabb, vagyis az állomány fiatalodása jól megfigyelhető.

3.3. Szervezeti struktúra

A múzeum vezetése alaphelyzetben az igazgatóból, szakmai helyetteséből, a régészeti osztályvezetőből és a tudományos titkárból áll. Dr. Gaál Zsuzsanna igazgatóhelyettes nyugdíjba vonulása után átmenetileg a régészeti osztályvezető Czövek Attilát kértem fel helyettesítésre. A 2011-ben megalakult Történeti Osztály vezetését Lovas Csilla vállalta el. Itt dolgozik a régészeten kívül az összes egyéb gyűjteménnyel foglalkozó muzeológus, gyűjteménykezelő, egy restaurátor és a közművelődési feladatot ellátó szakemberek is. A gazdálkodás szabályszerűségéért 2011. év elejétől 2015 nyaráig gazdasági vezetőként a Gazdasági Csoport vezetője felelt. Az egyetlen filiálénkat, a Simontornyai Vármúzeumot vezetője osztályvezetői besorolásban látta el feladatát, a vár 2013. január 1-jei átadásáig. 2005-ben alakult meg az intézményben a Régészeti Osztály, melyet osztályvezető irányított 2011-ig. 2011-től több változás is beállt a szervezeti struktúrában, osztályszerkezetben működik az intézmény (8. táblázat). Az osztályokat az intézmény felső- és középvezetői közvetlenül irányítják. A régészeti feladatot közvetlenül irányítja a régészeti osztályvezető. Az igazgató munkáját titkárnő segíti, a könyvtáros közvetlenül az igazgató alá rendelve végzi munkáját. Az igazgatóhelyettes volt felelős nagy pályázataink (TÁMOP, TIOP) lebonyolításáért.

Ugyancsak ő irányította a Technikai Csoport munkáját 2016 tavaszától. 2020 novemberétől ezen feladatok ellátása az igazgatóra hárultak. Havonta tartunk vezetői és – a gyűjteményekkel rendelkező két osztály esetében – osztályértekezleteket, amelynek köszönhetően az információáramlás gyors, a feladatok kiosztása, elvégzése és számonkérése jól nyomon követhető. A kollégák feladatait új munkaköri leírásokkal szerveztük át, legutóbb a 2020 novemberi változást követően.

Az intézményben Üzemi Tanács és a KKDSz helyi szervezete is működik.

8. táblázat: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum szervezeti felépítése, 2020

3.4. Az intézmény költségvetése, gazdálkodása

A Wosinsky Mór Megyei Múzeum költségvetési főösszege az elmúlt években jelentős ingadozások mellett, fokozatosan csökkent a 2012-es mélypontig. Ennek oka elsődlegesen a bevételek elapadásában és azok tervezhetetlenségében keresendő. A költségvetés részletes megbontása nélkül azt láthatjuk, hogy az intézmény gazdálkodása az elvonások ellenére kiegyensúlyozott volt. A bevételi források fogyatkozása a régészeti szerződések – elsősorban az M6-os autópálya megelőző feltárásainak megszűntével – csökkenő számával magyarázható, amely együtt járt a fenntartó megyei önkormányzat egyre kisebb mértékű támogatásával. Az utóbbi öt esztendőben a bevételi oldal 210-265, a kiadási 210-245 millió forint között ingadozott (9. táblázat).

Megnevezés	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bevétel (e. Ft)	309.362	222.586	210.062	236.737	262.055	264.712
Kiadás (e. Ft)	292.793	211.760	210.062	212.627	246.954	245.219

9. táblázat: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum teljesített bevételei és kiadásai, e. Ft (2015–2020)

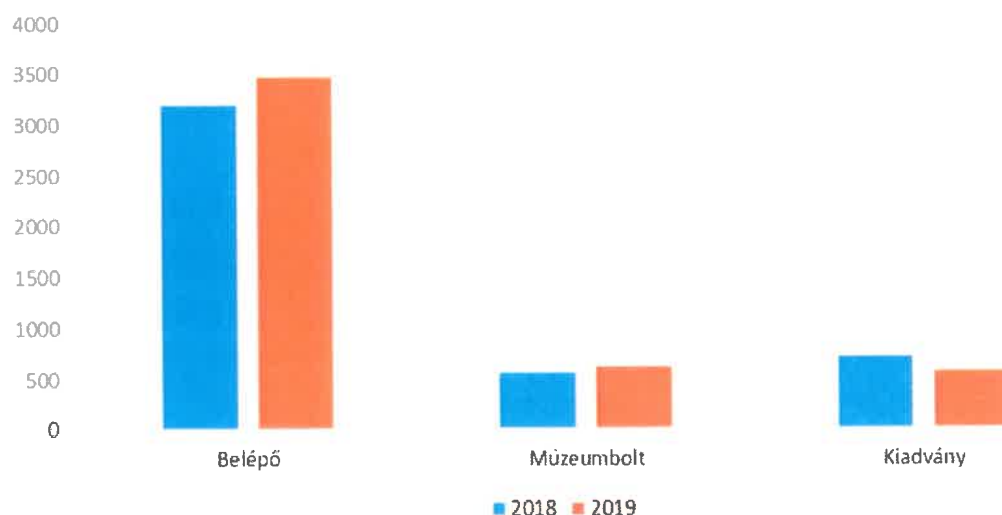
A 2011-es és 2012-es esztendő különösen nehéz év volt, amelyet takarékoskodás és a tartalékok felélése jellemzett. A Megyei Önkormányzat 2011-ben négy fő létszámcsökkentést rendelt el. A létszámcsökkentés végrehajtásával az elvonás mértékét nem lehetett teljes mértékben finanszírozni, ezért hiány keletkezett. Ezt a hiányt előző évi pénzmaradványból és többletbevételből fizettük ki, aminek következtében viszont az anyagi tartalékok szinte teljesen elfogytak, a projektpénzeket nem tudtuk teljes egészében az eredendően meghatározott szakmai célokra fordítani. Jogszabályváltozást követően kötelezően emeltük és egységesítettük a jegyárakat 2011 szeptemberében, majd legutóbb 2019-ben. Jelenleg egy teljes árú jegy 800 forintba kerül. Bevételeinket próbáltuk növelni az árusított termékek széleskörű bővítésével is: a 2014-ben megújult központi múzeumbolt és a kiállítóhelyek múzeumbolti kínálatának szélesítése több bevételt eredményezett, 2018-2019-ben 1,1- 1,2 millió forintot (10- 11. táblázat).

<i>Bevételtípus</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
Belépő	3.199	3.475
Múzeumbolt	546	603
Kiadvány	700	566
Összesen	3.616	3.750

10. táblázat: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum kiállítóhelyeinek bruttó bevételei, e. Ft (2018-2019)

Az alapvető változást költségvetésünk szempontjából a 2013-as év hozta meg. Az Államháztartási Törvényben névre szólóan megállapított állami támogatásnak (129,3 M Ft – a 2011-es támogatás kétszerese), majd 2015-től a fenntartónktól kapott támogatásnak köszönhetően stabilizálódott költségvetésünk. Pályázatokhoz önrészt tudtunk biztosítani, illetve a – főként európai pályázatok esetében – az előfinanszírozás is megoldhatóvá vált. Az elmúlt években azonban a közalkalmazotti bértábla befagyása miatt és a bérminimum- minimálbér emelése következtében jelentősen megnőtt a bér- és járulék nagysága, ahogy a rezsikiadások se csökkentek. Fenntartónk hozzájárulása ezzel párhuzamosan a múzeum költségvetéséhez jelentősen emelkedett.

A Wosinsky Mór Megyei Múzeum kiállítóhelyeinek bruttó bevételei, e. Ft (2018- 2019)

11. táblázat: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum bevételeinek megoszlása és változása (régészeti szolgáltatás nélkül), 2018-2019

A pénzügyekkel kapcsolatos munkákat a gazdasági csoport három tagja végezte a gazdasági vezető irányításával. 2015. július 1-jével az Államháztartási Törvény által 100 fős minimumlétszámhoz kötött önálló gazdálkodásunk megszűnt a fenntartó döntése értelmében. A pénzügyeinket végző három munkatárs közül kettőt átvett könyvelői és intézményi pénztárosi munkakörben a feladatellátás tekintetében jogutód Szekszárd Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Pénzügyi Főigazgatósága, a csoportvezető állását az Önkormányzat megszüntette. A megmaradó feladatok (portások, takarítók, teremőrök beosztása, épületkarbantartási kérdések) kezelése érdekében új, Műszaki csoportot hoztunk létre. A változás megnehezítette életünket, szakmai munkánk intézése jóval lassabb, a felhasznált nyomtatási, papír- és futárkölségek miatt költségesebb lett.

Az Állami Számvevőszék 2016. évi vizsgálatának eredményeként minden fontosabb belső szabályzatunk megújult és újak keletkeztek.

3.5. A Covid-járvány következménye és hatásai

2020 márciusában megváltozott életünk, Magyarországra is begyűrűzött az a koronavírus járvány, mely az egész világ gazdaságára és életére jelentős hatást gyakorolt. 2020- 2021-ben két részletben, kilenc hónapon keresztül, a járványügyi intézkedések értelmében a zárt térben működő kulturális intézmények bezártak, illetve azt követően is csak szigorítással, oltási kártyával lehetett őket látogatni. A kényszerű zárás jó néhány leszervezett programunkat, sorozatunkat tette lehetetlenné, a beléjük fektetett szervezési munka ment kárba. A legfontosabb azonban, az egészség védelme mellett, a múzeumi dolgozók munkájának megőrzése volt. Gyors átszervezéssel megoldottuk, hogy mind a szakmai dolgozók, mind a frontszemélyzet tagjai új munkakörben végezzenek hasznos, muzeológiához kapcsolódó munkát. Így nem kellett senkit sem kényszer-, vagy fizetés nélküli szabadságra küldeni, esetleg elbocsátani. Akit lehetett, otthoni munkavégzésre küldtünk, ehhez a megfelelő technikai háttérrel biztosítani kellett. A múzeum főépületében csupán hat fő dolgozott a bezárás időszaka alatt az igazgatóval együtt, hogy a megfelelő irányítást és kapcsolattartást tudjuk biztosítani. Az otthoni munkavégzés keretében munkatársaink elsősorban a Hun-Téka rendszerbe vittek fel adatokat, illetve digitalizáltak. Ennek számszerűsíthető eredménye megmutatkozott, a tervezetthez képest sokkal nagyobb mértékben tudtunk előre haladni ezen a területen a tervezetthez képest. Muzeológusaink honlapunkra feltöltött digitális tartalmakat, pl. rendhagyó tárlatvezetésekkel állítottak elő. 2019 decemberében

készült el a Tér – Kép – Lap alkalmazásunk, melyben szekszárdi épületekről, eseményekről és híres személyiségekről talál információt az érdeklődő. A pandémia időszaka alatt ezen felülethez kapcsolódó blogban sok lokális történetet írtak meg munkatársaink.

A jelentős mértékű átoltottság miatt a Covid-járvány pusztító hatása csökkent ugyan, de nem múlt el teljesen. Új- és újabb variánsai, most éppen az omikron-változat szedi áldozatait és készülhetünk az ötödik hullámra. Ennek ellenére egyelőre óvatosan, de tervezzük régi programjaink, rendezvényeink megtartását. Várható, hogy régi, és reménybeli új látogatóink nem azonnal és nem olyan számban térnek majd vissza falaink közé, mint a Covid előtt, ahogy a szájat-orrot takaró maszkkal is meg kell tanulnunk együtt élni.

II. VEZETŐI ELKÉPZELÉSEK

Az alábbiakban szeretném felvázolni, milyennek képzelem a Wosinsky Mór Megyei Múzeumot középtávon: értékeit megtartó és azokat felmutató, tudományos alapokon álló, korszerű, interaktív kiállításokkal rendelkező, élményközpontú intézménynek. Szükséges tovább erősíteni rendezvényekkel, kiállításokkal helyi kötődésünket Szekszárd városához és Tolna megyéhez egyaránt, hogy a megye és a város valamennyi polgára magáénak érezze a múzeumot. A Wosinsky Mór Megyei Múzeum elmúlt öt évét nyugodtan nevezhetjük a radikális változásokat követő stabilizálódás időszakának, a következő öt esztendő vonatkozásában elképzelésem szerint az intézmény működése továbbra is stabil marad, Tolna megye vezető múzeumaként megbecsült kulturális- tudományos intézménye marad Szekszárdnak.

A megyei múzeumi hálózat felszámolásával a többnyire megyeszékhelyeken működő megyei hatókörű városi múzeumok között a korábban meglévő nagyságrendi különbségek megszűntek, de legalábbis csökkentek. Manapság a legnagyobb és legkisebb megyei hatókörű múzeumok dolgozói létszáma közötti különbség legfeljebb kétszeres, átlagosan az ilyen típusú intézményekben 60– 70 fő dolgozik, a szakalkalmazotti létszám közötti különbség még kisebb arányú. A megyei múzeumi hálózat felszámolásának vesztesei azon, korábban nagynak számító múzeumok, amelyek megyéjünkben sok filiáléval, hálózatos módon működtek. A Wosinsky Mór Megyei Múzeum egyetlen vidéki kiállítóhelyének, a simontornyai várnak az elcsatolásával jelentős látogatószám-veszteséget könyvelhettünk el, viszont gyűjteményeink megmaradtak – annak minden gondjával-bajával együtt, amely az állami támogatás megítélésének egyik fontos alappillére lett. Az állami támogatást, melynek összege 2013-ban 129,3 millió Ft lett, 2019-ben 138,5 millió Ft-ra emelték, újabb feladatokhoz (megyei szintű módszertani központ működtetése, muzeális intézmények bejárása és állapotfelmérése) kötötte a törvényalkotó. Jelenlegi fenntartónk 2013-ban nem egészítette ki anyagilag az állami támogatást, 2014-től azonban évente kezdetben 15–20 millió Ft-ot adott (ez az összeg 2019-re 100 millió Ft-ra emelkedett!).

Vezetői elképzeléseimet a helyzetfelméréshez hasonló szerkezetben írom le.

1. GYŰJTEMÉNYEK – megőrzés

1.1. Gyűjtemények, raktárak

Gyűjteményeinknél szisztematikus gyűjtőmunkát és az ezzel járó tervezett gyarapodást munkatársaink leterheltsége és a meglévő gyűjteményi anyagaink kezelésével járó feladatok ellátása mellett csak a fenti kapacitásból fakadóan és a pénzügyi korlátok figyelembe vételével lehet tervezni. Visszatartó tényező raktáraink telítettségi foka is, nehéz úgy jó szívvel begyűjteni pl. viszonylag könnyen beszerezhető szocializmus kori bútorokat, szekrényeket, hogy tudjuk: helyünk, főként fűtéssel ellátott raktárkapacitásunk kevés. A kutatási terveinket szem előtt tartva a gyűjteménygyarapításra kiírt pályázatokon természetesen indulnunk kell, de ettől függetlenül az unikális, gyűjteményeinkből hiányzó kulcsdarabok megvásárlására eddig is megtaláltuk a forrásokat. Továbbra is számíthat a múzeum adományokra. A Képzőművészeti gyűjtemény gyarapítása érdekében szeretném feleleveníteni az 1970-es évek gyakorlatát, miszerint kortárs, megyéhez kötődő egy-egy képzőművész alkotásának megvásárlására a költségvetésben meghatározott összeget tervezzük be. Legfontosabb feladat mégis a meglévő gyűjtemények állapotának gondos megőrzése, amelynek feltétele a raktárak hibáinak feltárása és állaguk javítása. A műtárgyak nyilvántartásba vételi mutatóin javítani kell, és folytatni kell a digitalizálási-publikálási folyamatokat is.

Az intézmény digitalizálási stratégiája szerint igyekszünk a lehető legtöbb műtárgyról és adattári tételről digitális tartalmat előállítani és ezeket a lehető legnagyobb számban közzétesszük honlapunkon. A gyűjteményi nyilvántartásba vett műtárgyakról eleve digitális fotót készítünk, ez múzeumi fotósunk és gyűjteménykezelőink munkájából kiindulva reális elvárás. Az adattári dokumentációk és a fotónegatívek szkennelése folyamatos. A Látványraktárba elhelyezett 6.000 műtárgy honlapunkon keresztül elérhető. Nagy reményeket fűztünk a HunTéka gyűjteménykezelő-program bevezetéséhez, melynek segítségével nagyságrendileg megnőhet az interneten publikált anyagaink száma. Ahhoz, hogy a gyűjteménykezelés kizárólag digitális úton történjen, két éves átállási időszak szükséges, melyhez audit megindítására van szükség. Ez a folyamata Covid- járvány miatt megakadt, de az akkreditált szoftverre történő átálláshoz szükséges előfeltételek megteremtése továbbra is prioritás.

A legnagyobb gyűjteményi egység, a régészeti gyűjtemény gyarapodásának lehetőségeiről szükséges külön is szólni. Hosszú, a vidéki Magyarország régészete számára nehéz időszak után 2010-ben a megyei múzeumok számára kedvező törvényi változások léptek életbe. A nagyberuházások régészeti feltárására létrehozott szervezetet, a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálatot (KÖSZ) átalakították, részben a 2016. év végén megszűnő Forster Központba (jelenleg Várkapitányság Zrt.), részben a Magyar Nemzeti Múzeumba (RÖG) tagozták. Ezzel egy időben a megyei múzeumok visszakapták ásatási jogukat illetékességi területükön, 2015-től a jogszabályok

akkreditációt írtak elő, amely feltételeinek megfeleltünk. A nagyfelületű ásatások lezárultával, ami területünkön leginkább az M6-os autópálya megépítését jelentette, a gazdasági válság következményeként 2010-ben jelentősebb bevételt hozó külső munkára sokáig nem tudott a múzeum szerződni. Emiatt, és a fenntartó támogatás-csökkentése miatt ésszerűsíteni kellett a határozott időre kinevezett alkalmazotti létszámot. Az ásatási munkák csökkenése egyben kényszerű lehetőséget adott a leltározási és dokumentálási feladatok felgyorsítására. Megyénkben nagyberuházásként várhatóan csak a Paks II. új erőmű területe jön számításba. Az M9-es út Tolna megyei szakasza, amelyet korábban több nyomvonal-variációval terveztek, elképzelhető, hogy teljesen új, megyénket elkerülő nyomvonalon valósul meg. A jövőben nagyobb figyelmet kell, hogy fordítsunk a lelőhelyek felderítésére és azok bejelentésére. Ehhez segítséget nyújthat az elmúlt években megerősödött közösségi régészeti, első sorban fémkeresős kutatások folytatása. Bízom benne, hogy a témakörben 2022. január végén megnyíló új, időszaki kiállításunk kellő betekintést enged ebbe a munkába. Jogilag a nem nyilvántartott lelőhelyek nem élvezik a törvény védelmét. Jelenleg megyénkben mintegy 2500 lelőhely ismert, de óvatos becslések szerint is másfélszer ennyi lehet. A terepi munkához alapvető, hogy megfelelő eszközök álljanak rendelkezésre. A folyamatos használat miatt szükségessé válik a következő években a terepen dolgozó régészek technikai eszközcseréje. Különösen a terepbejáró autóink cseréje indokolt, mely a paksi Duna-hídhöz vezető út feltárási pénzéből megoldható.

A Tolna Megyei Önkormányzat 2010 decemberében vásárolt az intézmény maradványpénzéből egy az 1970-es évek elején épített raktárépületet a Totévtelepen, a múzeum raktározási gondjainak enyhítésére. A 850 m²-es épület felmérése 2011 januárjában megtörtént. Az új épület jelenleg múzeumi leletek tárolására szolgáló raktárként csak részben használható. Megoldatlan egyelőre a fűtése és a szigetelése. A felmérésekkel megbízott mérnöki iroda munkatársai tíz évvel ezelőtt 85 ezer Ft/m² árra becsülték a felújítás költségét. Ez 65 millió Ft-os ráfordítást jelentene, amelynek fedezete jelenleg nem áll rendelkezésre. Ütemezve és szakaszolva megoldható az épület felújítása, az elmúlt években történtek is ebben az irányba lépések (irodarész-felújítás, betonpadozat-csere, Dexion- polc vásárlása és beszerelése). A felújítást szükséges folytatni, már csak amiatt is, mert 2014-ben ebbe a raktárba tudtuk kiköltöztetni a központi épület pincéjéből a régészeti anyagot és az újkortörténeti gyűjtemény felmerülő raktárigényét is itt oldottuk meg. A faddi raktárban őrzött anyagok egy része a meglévő üres helyiségekbe került, ezzel az épület telített lett.

A Totév-telepi első, Epreskert utcai raktárépületnek végleges régészeti raktárrá történő átalakítását a 2010. év végén megvásárolt újabb raktárépülethez hasonlóan szintén meg kell terveztetni, a temperáló fűtés ott egyelőre megoldatlan. A temperáló fűtés mellett fontos lenne a pormentes padozat kialakítása is. A raktárépület telítettsége a 2009-es 70%-ról kb. 95%-ossá vált.

2002 óta használtuk a faddi Bartal- kúriát raktárként. Az egykori kiskastély hivatalosan fűthető raktárként működött, a rendezett néprajzi gyűjtemény mellett az újkortörténeti anyagunk egy részét tároltuk itt. A 150 éves épület egyes helyiségeinek falai vizesek, állandó gondot okoztak a palatető szándékos rongálásaiból fakadó beázások. Az épület páratartalma 80–85%-os, a falakba befészkelte különböző gomba a műtárgyak állagát veszélyeztette és rongálta. Az elmúlt években jelentős pénzt költöttünk itt tető- és csatornajavításra. Állandó személyzetet nem tudunk alkalmazni Faddra, csupán a betörésriasztó működött. A raktárként eleve nem jól használható épület szigetelésre és teljes körű, egyedi gyártású nyílászáró-cserére szorul, melynek több tízmilliós költsége nem állt rendelkezésre. A fennálló állapot viszont végzetesen veszélyeztette az ott tárolt gyűjteményi anyagokat. Szakértői véleményt kértünk Füleki Lilla szakmérnöktől, aki megerősítette, az épületet csak jelentős átalakítás és felújítást követően lehetne használni. A problémánkat több alkalommal is jeleztem fenntartónknak, másik épületet kérve, de alkalmasat nem tudtak ajánlani. A költöztetés elodázhatalanná vált és első lépcsőben az amúgy is telt, Szekszárd Epreskert utcai második raktárunkba kezdtük meg a költözést. Várható volt, hogy az ott lévő szabad terület nem lesz elég, elkezdtünk temperált fűtéssel bíró bérleti lehetőség után kutatni és a szekszárdi egykori református iskola épületét találtuk meg. Itt a helyi református egyházközséggel kötöttünk három éves szerződést és jelentős beruházást hajtottunk létre (világítás-átalakítás, Dexion- polcrendszer kiépítése).

A bérelt raktár egy 19. századi, eredetileg háromtantermes iskolaépület, ennek emeleti termeit, és az oldalszárny helyiségeit hasznosítottuk. Az emeleti termek nagy belmagasságúak, ideális páratartalmúak, jól szellőztethetőek, pormentesek, korszerű Led UV-mentes világítással felszereltek és temperáló fűtéssel rendelkeznek. Itt Dexion-Salgó polcrendszert építettünk, a termek jelenleg 70% beépítettségűek. Először a néprajzi gyűjtemény textil-anyagát helyeztük el a termekben. A raktárrendezést és a textilek átvizsgálását, tisztítását, csomagolását, fotózását, revízióját folyamatosan végezzük és a következő évben is folytatjuk. A 2022-ben további polcrendszer építése után, a 60 km-re lévő Simontornyai Vármúzeum harmadik emeleti raktárhelyiségében tárolt újkortörténeti textilgyűjteményt szeretnénk elhelyezni. Így elérhetjük, hogy a néprajzi és történeti gyűjteményeink

legérzékenyebb részének, a textil anyagának egy egységesen kezelhető homogén raktári rendszert tudunk kialakítani, ahol a műtárgyak igényeinek megfelelő, azonos műtárgykörnyezeti, állományvédelmi feltételeket, állományvédelmi intézkedéseket (monitoring, fertőtlenítés, gázosítás) tudnánk biztosítani az azonos műtárgyvédelmi igényekkel rendelkező tárgyaknak.

A kialakult raktári állapot az eddigieknél jobb, de távolról sem ideális. A bérletre kiadott pénzt raktárfejlesztésre kellene fordítanunk, ezért továbbra is a saját használatú raktárépület lehet a végső megoldás. A bérlet majdani felszámolása nem fogja megoldani meglévő kapacitás-gondunkat, fenntartása viszont átmeneti időszakra indokolt. Raktáraink telítettségű foka magas, több mint 95%-os. A meglévő raktáraink mellett hamarosan újabb, raktározásra alkalmas terekre lesz szükségünk, amihez továbbra is kérem fenntartónk segítségét. A faddi kúria Szekszárd MJV Önkormányzata tulajdonában áll. Szeretném, ha az épület átadását követően az eladásából befolyó összeget fenntartónk a múzeum raktárfejlesztésére átadná. Olyan épület használatát kell elérjünk, amelyet bérleti költség nem terhel.

A raktárakkal kapcsolatban vannak az állapotromlást megakadályozó teendők, de néhány középtávú döntést is meg kell hozni. Az összetartozó gyűjteményeket célszerű egy helyen tárolni. Hosszú távon el kell érni, hogy a leltározott anyag külső raktárakban legyen, ne a múzeum központi épületében. Ez elsősorban régészeti anyagot, mégpedig a legkorábbi régészeti gyűjteményi egységet érintené. A felszabaduló helyeket adattárként, kőtárként, kibővített múzeumboltként, esetleg kiállítótérként hasznosíthatjuk.

Nem raktári, de épületfenntartási kérdés, hogy központi épületünk megromlott állagán javítsunk. A múzeumpalota homlokzatának javítása nem húzható sokáig, egy korábbi hibás csatorna okozta beázás és az időjárás miatt. A több helyen lehulló stukkók cseréjére szorulnak és maga az épület egésze is festésre szorul. Ennek költsége azonban több millió forint. A kiszolgált, időjárástól megrongálódott, hatalmas méretű emeleti ablakok egyedi cseréjét folytatnunk kell a központi épület emeletén. Szakemberrel meg kell vizsgáltatni lehetőségét a múzeumpalota teljes energetikai korszerűsítésének. A következő évben szeretném elérni, ha felújításra, átalakításra kerülne a Babits Emlékház irodasorának végén található egykori bútorrestaurátori műhely, melyet most átmeneti raktárnak használunk.

Akadálymentesítés terén nagyobb léptékű fejlesztés az épületeink (főépület, Babits Emlékház) műemlék volta miatt nem várható. A Vármegyeházán az akadálymentesítés (a mozgássérülteket is szállítani képes lifttel együtt) megoldott. Műemléki hatóság engedélyezése után a főépületünk bejárati lépcsőjéhez

kapaszkodókoriátot szeretnénk építeni. Az engedélyhez szükséges épülettörténeti tanulmány 2021-ben készült el. Szükségessé vált a Babits Emlékház villamosrendszerének átvizsgálása, az Irodalom Házában az épület hátsó falához vízvezető építését javasolta statikus szakember.

1.2. Könyvtár

A könyvtárunk jó kezekben van, elsődleges gondunk itt is a helyhiány, ezen kell enyhíteni. Rendezvények esetén a könyvtárteremben a könyvállomány védelmét meg kell oldani. Az ésszerű állománybővítéshez a forrásokat biztosítani kell továbbra is, de a pályázati lehetőségeket is jobban ki kell, hogy aknázzuk ezen a területen. Miután újabb kiadványokhoz a folyamatos fejlesztés híján csak kis számban jutottunk hozzá, továbbra is élni kell a könyvtárközi kölcsönzés nyújtotta lehetőségekkel. Ésszerű selejtezéssel biztosíthatjuk az állomány nagyságának szinten tartását.

1.3. Műtárgyvédelem, restaurálás

A raktárak helyzetének javításával jelentősen csökkenteni lehet a műtárgyvédelemre fordítandó összeget. Az alkalmazásban álló restaurátorok létszámát egy fő felsőfokú végzettségű restaurátorral szeretnénk növelni, egy ilyen végzettségű munkatárs alkalmazása előírás is a megyei hatókörű városi múzeumok számára. Múzeumunk 2007 óta nem rendelkezik főrestaurátorral. A gyűjteményi anyagokkal kapcsolatos restaurálási munkák nagy részét helyben kell elvégezni továbbra is, mivel a külső restaurátornak jelentős költségvonzata van, ezért is szeretném fenntartani a cserépragasztó műhelyt is legalább két fővel. Kiírásuk esetén részt kell vennünk műtárgyvédelmi pályázatokon is, a korábbi években több alkalommal is nyertünk ezeken.

2. TUDOMÁNYOS MUNKA – bemutatás, feldolgozás

2.1. Tudományos munka

Az elmúlt időszakban a szervezett és tervezett tudományos munka kissé háttérbe szorult, a megnövekedett feladataink és a gyűjteményben végzett munka miatt. Az egymásra épülő múzeumi feladatok közül az intézményi szinten egyeztetett és tervezett kutatásnak meg kell előznie a bemutatást.

A régóta raktárban lévő, nagymennyiségű, feldolgozatlan – elsősorban régészeti – anyagok átvilágítását fontosnak tartom, azok publikálásra való előkészítése érdekében. Az autópályás ásatások feldolgozó régész nélküli anyagaival kapcsolatban is ugyanez az átvilágítás szükséges. Az elmúlt években ez csak részben valósult meg. A régészeti tanszékekkel kialakított kapcsolat segítségével szakdolgozati és PhD témákhoz lehet kiadni ezeket az anyagokat a mielőbbi közzététel érdekében. Az elmúlt években ezt az elvet követve jó gyakorlat alakult ki az átszerkesztett szakdolgozatok évkönyvekben történő kiadásával. Egyúttal a fiatal kutatók számára is nagy segítséget jelent ez a megjelenési lehetőség.

Támogatom és továbbra is elősegítem magyar és nemzetközi szakmai konferenciák szervezését Tolna megyében. 2021-ben egy konferenciát rendezett partnerként a múzeum: szeptemberben „A rác/balkáni népesség településtörténete és anyagi kultúrája a hódoltságkori Dél-Dunántúlon” címmel rendeztünk regionális területi összefoglalást a témában, egyúttal tisztelegve a múzeum korábbi igazgatója, dr. Gaál Attila munkássága előtt. A konferencia anyagát meg kívánjuk jelentetni. 2020-ban négy, egymással szomszédos megyei hatókörű városi múzeum írt alá megállapodást közös kutatásokat elősegítendő. Ennek első lépéseként 2021 novemberében Veszprémben találkoztunk. Erre alapozva, a következő tanácskozást immár Szekszárdon fogjuk megtartani 2022 őszén. Egyik kiemelt célunk egy közös vándorkiállítás létrehozása.

A Magyar Tudomány Napján bemutatandó kutatási beszámolókat megtartandó értéknek vélem. Az intézmény muzeológusai által aktuális kutatási témájukról évente tartott rövid előadások sorozata a munkatársaknak és a nagyközönségnek is szól.

2.2. Kiállítások

Legégetőbb feladat és a következő öt év egyik kiemelt programja kell, hogy legyen a 30 esztendeje megnyílt régészeti állandó kiállításunk („A tolnai táj évezredei az őskortól a honfoglalásig”) helyett egy újnak a megalkotása. Ez a terv már előző pályázatomban is szerepelt, az új kiállítási koncepciót megírtam, azonban a Covid-járvány elsöpörte ennek a tervnek a tovább gondolását. A régi tárlat felújítására nem érdemes energiát és pénzt pazarolni, elkészülte óta csak kisebb javításokat végeztek rajta, pl. a népvándorlás korát bemutató tereméből kikerültek az Államalapítás utánra keltezhető tárgyak az „Örökségünk” kiállításba 2005-ben. Elsősorban a nagyfelületű ásatás-sorozatoknak (M6, M9 nyomvonalának kutatása) köszönhetően olyan mennyiségű és minőségű tárgyi- és tudásanyag vált ismertté, hogy egyes korszakok

bemutatását teljesen újra kell gondolni a Tolna megye földjének történetét bemutató kiállításon. Ehhez az új kiállításhoz segítséget fog nyújtani a Magyar Géniuszt viselő vándorkiállítás befogadása várhatóan 2023 elején. A vidéki múzeumok anyagának leglátványosabb darabjait bemutató tárlat az országban hat helyszínen lesz látható. Ennek pontos helyszíne a földszinti régészeti kiállítás helyiségei, a földszinti folyosó és az időszaki kiállítóterem. Ez azt is jelenti, hogy állandó kiállításunkat 2022 második felében le kell, hogy bontsuk és a termeket fel kell újítani. Erre a villamossági és kőműves feladatokkal járó munkára közbeszerzést kell kiírunk, melyet az NKA célzott pályázati, 10 millió forintos forrásából valósítunk meg. A régi kiállításunk lebontása mellett az új, állandó régészeti kiállításunk forgatókönyvének kidolgozása a Régészeti osztály feladata lesz a 2022-es évben, ebbe a munkába minden bizonnyal külső szakembereket is be kell, hogy vonjunk.

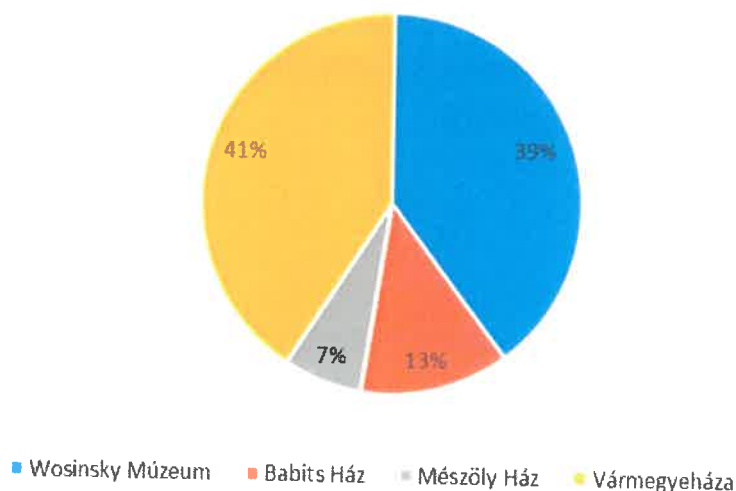
Állandó tárlataink sorában egyetlen, az 1996-ban létrejött „Egy kisváros a századfordulón” címet viselő foglalkozik Szekszárddal. Megyei hatókörű, de immár városi múzeumként állandó kiállításainkban is erőteljesebben meg kellene, hogy mutassuk megyeszékhelyünk múzeumában őrzött emlékeit, erre azonban jelen pillanatban nem áll rendelkezésre szabad terület, üres kiállítóter. Időszaki kiállítóhelyeink váltakozó bemutatóinak a központi épületben és a Vármegyeházán fontos szerepe van rendezvényeink között. A Vármegyeházán az uniós pályázat fenntartási ideje alatt, mely 2019-ben járt le, nem is lehetett megváltoztatni a kialakított kiállításprofilt. Állandó kiállításaink jellegét és témáját sem szabad megváltoztatni, hiszen a központi épületben hagyományosan a megye történetét mutatjuk be, melyek gyűjteményeinken alapulnak. A szekszárdi vonatkozású új, állandó kiállítás(oka)t jelen állapot szerint csakis újabb kiállítóter- bővüléssel tudnánk megoldani. Ebbe be lehet integrálni természetesen a századfordulós Szekszárdot bemutató kiállításunkat, megújított formában. Addig is, az eredeti papír-, nyomtatvány dokumentumainkat és archív fotóinkat ki kell emelni a régi tárlatból és azokat digitális másolatra cseréljük. A megújulás további évekre hosszabbítaná meg a közönség által kedvelt kiállítás létezését, melynek enteriőrjei ma is megállják a helyüket. Célszerű lenne a világítást energiatakarékos, korszerű változatra cserélni az „Örökségünk” kiállításban, mely jelentős árammegtakarítást eredményezne a műtárgyvédelmi szempontok javulása mellett.

Az időszaki tárlatok sorában megtartandónak tartom a Hónap Műtárgya sorozatot. Időszaki kiállítóhelyeink között egyfajta megoszlás alakult ki: központi épületeinkben hosszabb ideig fennálló, saját készítésű anyagokat mutatunk be, a Vármegyeházán sűrűbben cserélődnek az anyagok, s köztük szerepelnek helyi kötődésű, neves képzőművészek kiállításai. Az időszaki kiállítások eddig jól bevált rendszerét megőrzendő értéknek tartom. Hangsúlyt kell fektetni továbbra is a saját

gyűjtemények bemutatására évente legalább egy, lehetőség szerint részben saját kivitelezésű kiállítás rendezésével. 2022. év elején két ilyen tárlat is nyílik: az egyik a közösségi régészet eredményeit mutatja be, a másik a Mészöly Miklós centenáriumi emlékévet lezáró fotókiállítás lesz. Ezeket az időben előre megtervezett kiállításokat, összefogva a többi megyei vagy Tolna megyén belüli múzeummal, vándorkiállításokként eljuttathatjuk szélesebb közönséghez is. Ezekhez kapcsolódóan egyszerűsített kiállításvezetők készítése alapvető. Képzőművészeti gyűjteményünkben több képpel szereplő Mattioni Eszter és Miklósi M. Ödön alkotásaiból kiállítást szeretnék létrehozni a közeljövőben, de folytatni kívánjuk a „Művészcsaládok Tolnában” című kiállítás-sorozatunkat is.

A koronavírus-járvány időszaka előtt, 2013 és 2019 között a szekszárdi kiállítóhelyeink látogatottsága megduplázódott, nyitvatartási időnk megnövekedése, új attrakcióink és megnövekedett számú rendezvényeinknek köszönhetően. Kiállítóhelyeink közül immár a leglátogatottabb a Vármegyeháza (12. táblázat). A fél- vagy egész árú jegyet fizető vendégeket tekintve 6.600 fő körül állt be a látogatók száma múzeumainkban. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk továbbra is a látogatószám, elsősorban a fizető látogatók számának növelésére, első lépésben a Covid- járvány miatt óvatosabb múzeumlátogatók visszaszoktatása érdekében. Nemcsak a bevételek növelése miatt, hanem azért, hogy a múzeum teljesíthesse küldetését, információt, tudást közvetítsen, nemzeti identitásunkat erősítse, jól megfogalmazott üzenetei minél szélesebb réteghez jussanak el.

WMMM kiállítóhelyeinek látogatottsága 2019.

12. táblázat: A WMMM kiállítóhelyeinek látogatói megoszlása, 2019

Turisztikai fejlesztésekben, programokban az eddigieknél is nagyobb szerepet kell vállalni a múzeumnak, szorgalmazom továbbra is a Szekszárd kártya bevezetését, valamint a turisztikai kérdésekben egy a Városháza által irányított, erős döntési jogosítványokkal rendelkező szervezet kialakítását. Csak a növekvő turizmusból remélhetünk érdemi látogatószám-növekedést, mert az helyből és környékünkől várhatóan csak minimális mértékben nő.

Helyi felmérések alapján a sajnos nem túl nagy számban érkező turisták elsősorban városunk központját keresik fel, ezért a történelmi városmagban található Vármegyeháza bejáratára figyelemfelhívó és becsalogató molinó elhelyezését tervezzük, műemléki szakhatósági hozzájárulás birtokában, amely sajnos a korábbi időszakban objektív akadályok miatt nem történt meg.

Múzeumunk a helyi kulturális turizmus terén fontos értékekkel járulhat hozzá az idelátogatók elégedettségéhez. Világméretű jelenség a turizmus szabadidős tevékenységek közötti térnyerése. Ugyancsak világméretű jelenség eközben a magas- vagy elit- (újabb nevén a szimbolikus) kultúra térvesztése a tömeg- (újabb nevén a köznap) kultúrával szemben. Napjaink turistáinak szokásait mérve: a rekreációs célzatú utazásokat részarányban közvetlenül az ismeretszerző, a kulturális élményt szerző utazások követik. Ha valaki útra kel, akkor bármilyen más cél vezérli, szinte mindig fordít az „idegenbeli ismeretszerzésre” is időt. Magyarán ismerkedik egy idegen kultúra világával (a kultúrát itt természetesen a legtágabb értelmezése szerint értve). Ám nem ritkán az elsődleges cél maga a kultúra, annak különleges eseményei, egyéni érdeklődésnek megfelelő programjai. A hétköznapiabb turistát legnagyobb volumenben akár pihenése vagy hivatalos útja mellett, de akár ezek előtt vagy helyett is főleg a saját kultúráról való eltérések, a helyi kulturális sajátosságok, kuriózumok kutatása, a beleélés más kultúrák attitűdjeibe, az idegen népek, idegen helyek, tájak szellemi örökségének megismerése is ösztönzi.

2.3. Kiadványok

2021. decemberben látott napvilágot múzeumi évkönyvünk 42. száma. Az előző pályázatomban megfogalmazott lépéseket megtettük az arculatváltás felé legnagyobb hagyományokkal bíró kiadványunkkal. Eladhatóbb, modernebb külsővel, belső szakmai és külső technikai szerkesztői segédlettel továbbra is fontos évente megjelentetni évkönyvünket. Az évkönyvekben szereplő tanulmányoknál megmaradna a vegyes tematika. Időszaki kiállításvezető sorozatunkat szintén tovább bővíthetjük. Megyénk történetével foglalkozó, szakmai szűrőkön átesett monográfiák befogadására továbbra is készen állunk. Feladatunk, hogy proaktív módon a magas

színvonalú helytörténeti értékkel bíró munkákat felkutassuk és megjelentessük, akár a másik két megyei közgyűjteménnyel (Levéltár, Könyvtár) közösen. 2022-ben ezen tervezet kiadványok sorába illeszkedik a tavaly megtartott hódoltságkori ráccokkal foglalkozó konferencia anyaga.

2.4. Bel- és külföldi kapcsolatok

A múzeumi megjelenések (honlap, évkönyv, rendezvények) arculati megújítása és bővülése megtörtént az elmúlt néhány évben. Anyagi lehetőségeink függvényében erőteljesebb marketing-tevékenységet, markánsabb internetes megjelenést kell elérnünk. Szóróanyagainkat jó minőségben kell legyártatnunk és a lehető legszélesebb körben kell teríteni. A 2011-ben megalakult Szekszárdi Turisztikai Egyesület sajnos nem működik már, pedig ennek tagjaként, helyi összefogással emelhettük volna látogatóink számát.

A korábbi években többszintű kapcsolatrendszer kialakítására törekedtem. A szomszédos megyék székhely múzeumai magától értetődően stratégiai partnereink, de folytatni és erősíteni kell a megyénken belül található muzeális intézmények közötti, lanyhulni látszó együttműködést. Ennek adott egyfajta keretet korábban a „Tolmút” sorozat rendezvényei. Tolna megyében az örökségvédelmi törvény besorolása szerint két területi múzeum (Paks, Bonyhád) és több kiállítóhely, tájház (Dombóvár, Tamási, Dunaföldvár, Gyöngyös, Nagymányok, Bába, Bábászék, Ozora, Váralja, Nagymányok stb.) található. A megyén belüli társintézményekkel, a PTE KPV Karával, a Könyvtárral és a Levéltárral szintén léteznek kapcsolódási pontjaink. Az együttműködés megnyilvánulhat közös konferenciákban, publikációkban és vándorkiállításokban. A korábbiaknál szorosabb kooperációt a pályázati források szűkülése miatt érdemes megpróbálni, hiszen ez minden intézményt egyformán sújt. Aktív, élő kapcsolattal rendelkező testvérvárosok muzeális intézményeivel is keresném a kapcsolatot és az együttműködés lehetőségeit. Az eddigi gyakorlat szerint minden Tolna megyére vonatkozó kutatási kezdeményezést kiemelten támogatandónak tartok.

Egy-egy konkrét kutatási téma esetében együttműködési szerződés aláírására is sor került, különböző egyetemekkel, kutatóintézetekkel is. Jól sikerült kiállítás és kétnyelvű kiadvány mutatja a belgrádi Néprajzi Múzeummal közösen végzett néprajzi témájú hímzéskutatás értelmét. A pécsi egyetem néprajzi tanszékével közös, folyamatban lévő együttműködés eredményeként rendezhettük meg Szekszárdon a

17- 18. századi rác/hódoltságkori népekkel foglalkozó regionális összefoglalását egy konferencia keretében.

A Tolna megyei muzeális intézmények közötti további együttműködés jegyében támogatom egymás kiadványainak árusítását. Ugyancsak fontosnak tartom bővíteni azon kiadványok helyben árusításának körét, melyek a Tolna megyei múzeumi profilba tartoznak, megfelelő szakmai színvonalúak, vagy pedig a múzeum alkalmazottjainak nem helyben megjelentetett munkái.

Irodalmi emlékházaink vonatkozásában fontosnak tartom az eddigi rendezvényeink megtartását, köztük is a városi intézmények, szervezetek által közösen megrendezett Mészöly Napot és a tavaly immár nyolcadszor megrendezett Magasiskola nevű íróbort.

Fontos célnak tartom középtávon a múzeum számára irodalmi hagyományaink középpontba helyezését, megbecsülve Tolna megyei származású íróinkat és költőinket. Irodalmi hagyományaink köteleznek, és egyben lehetőséget nyújtanak, amellyel megfelelő menedzselés és az anyagi eszközök, szponzorok felkutatásával értéket és hagyományt teremthetünk, és egyúttal öregbíthetjük hírnevünket szűkebb pátriánkon kívül is. Vörösmarty Mihály, Garay János, Tolnai Lajos, Babits Mihály, Illyés Gyula, Mészöly Miklós, Baka István, Lázár Ervin, Csengey Dénes, Csalog Zsolt, Csányi László, Ordas Iván és még hosszan sorolhatnánk irodalmi kiválóságaink neveit, akiknek szellemi hagyatékát ápolhatnánk e keretek között. A rendezvény egyik sarkalatos eleme lehetne a kortárs írókkal-költőkkel való találkozás, kapcsolódási pontok keresése a kortárs és a Tolna megyei irodalmárok között, felolvasások, író-olvasó találkozók keretében.

A Szekszárdi Múzeumbarát Egyesület (SzME) jelenleg 400 főt meghaladó tagsága kiváló és elhivatott bázisa múzeumlátogató közönségünknek. A szervezet székhelye a múzeum. Szeretném velük kibővíteni az együttműködés körét pl. a könyvkiadás terén, mert civil egyesületként más pályázati forrásokat is hozzájuthat az SzME, mint a múzeum. Újabb keletű múzeumi programjaink látogatásában, propagálásában (Vármegyeházi Esték, Magyar Tudomány Napja), ünnepeinken való szorosabb részvételben, koszorúzásban (főként a Wosinsky Emléknapon) kérem segítségüket.

2.5. Közművelődés, rendezvények

Mind a közművelődés, mind a rendezvények kapcsán a korábbi évek jól bevált gyakorlatát kell követni, és biztosítani az ehhez szükséges anyagi háttérrel a minimális célként kitűzött szinten tartás érdekében. Új múzeumpedagógusainkra alapozva

részben megújíthatónak tartom a múzeumpedagógiai foglalkozásaink jellegét elsősorban a főépületünkben és kisebb részben a Vármegyeházán. A Covid-járvány tapasztalatából kiindulva nagyobb hangsúllyal szeretném a múzeumot megjeleníteni az online térben. Előadásainkat felvesszük, tervezem honlapunkon, közösségi oldalunkon, YouTube- csatornánkon bemutatni őket. Az ehhez szükséges technikai fejlesztéseket elvégeztük. Továbbra is számolhatunk belső erőforrásokkal – a múzeum szakembereinek részvételével, összefogással, mind a programok összeállításában, mind azok minél színvonalasabb lebonyolításában való aktív közreműködésükkel. A civil szervezetekkel történt együttműködésben szervezett rendezvényre jó példa volt a hagyományosan a múzeum központi épülete előtt tartott „Borok és Húrok” koncertsorozat vagy A Pad egyesület alapításának 25. évfordulóján tartott kötetbemutató és kiállítás.

Az oktatási intézményekkel és azok irányító szervével, a Tankerületekkel (korábban: KLIK) tartott eddigi intenzív kapcsolat megtartása elsőrendű feladat. Létező igényeket elégítettünk ki nyaranként azzal, hogy már eddig is három, egyhetes napközis nyári táborot szerveztünk. Ez a gyermekekben kifejlődő nemzeti identitás erősítése mellett a terepi gyűjtések megvalósulását (pl. tervásatások, terepbejárások) is elősegítheti.

Látogatott időszakainkhoz és nagyprogramjainkhoz (Múzeumok Éjszakája, Múzeumok Őszi Fesztiválja) kapcsolódva és időzítve továbbra is szeretnék közönségcsalogató rendezvényeket szervezni, melybe koncertek, kiállításnyitók, szabadtéri események egyaránt beletartoznak.

3. A MÚZEUMI MUNKA KERETEI

3.1. Humán erőforrás

Az egyik legnehezebb feladat a humánerőforrás vonatkozásában az elhivatott és képzett munkaerő megtartása. Ennek feltétele a tisztességes munkafeltételek biztosítása és a megfelelő bérezés. Az elmúlt évtizedben a KJT bértáblája a minimálbér és a garantált bérminimum fokozatos emelése miatt végletesen torzult. Az egykor egységes közalkalmazotti rendszer bérezés szempontjából szétesett, külön kiemelték az oktatásban, az egészségügyben dolgozók keresetét a törvényalkotók. A kulturális területen dolgozó közalkalmazottak, közte a múzeumokban dolgozó 5.000 fő bére – a megmaradt bértáblával együtt – beragadt és csupán csak az alsó keresetűek körében történt emelés. A minimálbér és a garantált bérminimum határa elérte a középfokú végzettséggel rendelkező szakmai dolgozókat. Érdemi emelés 2003, majd kisebb léptékben 2008 óta nem történt. 2017-ben 15%-os pótlék formájában történő emelésnek örülhet a szféra. A következmények ismertek:

informatikust közalkalmazotti béren nem lehet alkalmazni, múzeumpedagógusok egyre több helyen mennek vissza tanítani iskolákba, felsőfokú végzettségű restaurátorok zöme a magánszférában keres jóval több pénzt. A középfokú végzettségű szakmai dolgozók, sok éves gyakorlattal pedig vagy szintén a magánszférába helyezkednek el, vagy Nyugat-Európába mennek el, mint hogy minimálbér környékén keressenek. 2020-ban a törvényalkotó úgy döntött, hogy a kulturális területen kivezeti a közalkalmazotti jogviszonyt és a dolgozókat a KJT alá rendeli. Az intézkedés 2020. november 1-jével valósult meg, aki nem vállalta a váltást, végkielégítéssel távozhatt. A maradóknak 6%-os, a munkáltató által elosztott módon történő fizetésemelést irányoztak elő. A szekszárdi múzeumban ez azzal járt, hogy az igazgatóhelyettes mellett két, nagy munkatapasztalattal rendelkező vezető múzeumpedagógus és egy pénztáros távozott. Pótlásuk felelősségteljes és nem könnyű feladat volt, az újkortörténész vonatkozásában első körben nem is sikerült az állást betölteni.

A munka törvénykönyve általi alkalmazás elvileg megnyitja az utat a magasabb bér, a béremelés biztosítása előtt, azonban csak akkor, ha rendelkezésre áll annak forrása. 2022-ben jogszabály biztosítja a további 20%-os, mindenkit egyformán érintő béremelést. Ez nagyon fontos előrelépés, de a bérminimum emelése miatt azonban továbbra is az az alapvető helyzet marad, hogy a kulturális területen dolgozó bár a bérminimum felett, de jóval az egyéb területeken (egészségügy, oktatás) kapható bér alatt fog keresni. Az infláció pedig az emelt bért elértékteleníti. Természetesen nem csak a megfelelő bér miatt választják a dolgozók a múzeumi területet, de a megbecsültség érzéséhez ez is hozzátartozik. Egy intézményvezető ezt az elvándorlási folyamatot csak ideig-óráig tudja feltartóztatni a rendelkezésére álló, egyre szűkülő eszközökkel.

Fenntartónk 2016-ban úgy döntött, hogy a városi intézmények körében közbeszerzésre bocsájtja a takarítást és ebbe a körbe intézményünket is belevette. Ennek érdekében egy részletes, külső felmérést is készítettek a múzeum által használt épületekben. Új közbeszerzés 2022-ben várhatóan újra kiírásra kerül, a múzeum vonatkozásában továbbra is kértem a takarítás visszaadását. Ezzel kapcsolatban több alkalommal egyeztettem polgármester úrral és a városházi vezetőkkel: a múzeumban eleve vannak olyan terek (s ezek vannak többségben – kiállítások és raktárak), ahová külső takarító céget felügyelet nélkül nem engedhetünk be. A takarítást korábban saját közalkalmazotti szerződéses állományunkban álló és munkaszerződéssel alkalmazott takarítók látták el korábban, jó minőségben. Kiszervezésük után csupán két fő takarító maradt a külsős takarítók felügyeletére és az épületek nyitására, fennmaradó terek takarítására. A külsős, kiszervezett takarítás drágább lett, minősége a korábbi megszokott színvonalhoz képest romlott.

A következő öt éven belül négy munkatárs (két muzeológus, egy gyűjteménykezelő és logisztikai munkatárs) nyugdíjba vonulására számíthatunk. Pótlásukra pályázatot kell kiírni. A régészeti gyűjtemény nagysága és a vele járó feladatok miatt szeretném néhány éven belül elérni egy második régészeti gyűjteménykezelő alkalmazását.

A negyvenegy státuszon alkalmazott negyvennégy fő múzeumi közalkalmazottból tizenegy fő részmunkaidőben napi négy vagy hét órában dolgozik. Keretlétszámunkat kettő kivételével (a folyamatban lévő történész és a betöltetlen főrestaurátor állása) feltöltöttük. Az előírásoknak (2/2010. (I. 14.) OKM rendelet) megfelelően heti hat nap, vagyis éves szinten 300–310 nap nyitvatartás mellett fogadjuk látogatóinkat. Egy egész vagy félállású informatikus alkalmazása szintén törvényi alapkritérium, erre azonban közalkalmazotti, majd munka törvénykönyves alkalmazás melletti bérezés mellett nem találunk embert, így ezt a feladatot szerződés alapján külsős szakember látja el.

3.2. Szervezeti struktúra

2011-es és 2012-es megválasztásomat követően a pályázatomban felvázolt szervezeti struktúrát megvalósítottam, az előző fejezet 3.3 pontjában leírt és részletezett formában. A kialakított egységeken: a gyűjteményeket kezelő Történeti és Régészeti Osztályon nem szeretnék változtatni. Gazdasági Csoportunk megszűnt gazdasági önállóságunkkal együtt 2015-ben. A gazdasági ügyeket intéző munkatársak közül, immár városházi állományban egy fő maradt meg a folyamatban lévő ügyek vitelére (kötelezettségvállalás, számlák, munkaügyi iratok továbbítása, stb.) és a szükségszerű házipénztár kezelésére. Az igazgatóhelyettes feladatai közé tartozott a Műszaki Csoportba sorolt teremőrök, portások és takarítók munkájának beosztása, ellenőrzése. Az igazgató végzi a karbantartó feladatok koordinálását.

A 2011-es változtatások lényege a struktúrák valódi tartalommal való megtöltése volt, ami magában hordozta a folyamatos tájékozódás és ellenőrzés lehetőségét. Elképzelésem szerint továbbra is kétszintű irányítás mellett, lefektetett munkaterv alapján folya az érdemi munka. A fent vázolt struktúra jobb külső és belső kommunikációt, rugalmasabb munkaszervezést, pontosabb tervezést tett lehetővé a szakmai munka tekintetében.

Dr. Gaál Zsuzsanna igazgatóhelyettes 2020. november elsejei távozásával a működés biztosítása érdekében Czövek Attila régészeti osztályvezető vette át megbízás alapján, átmeneti időre az igazgatóhelyettesi posztot. A Történeti osztályt Lovas Csilla vezeti.

Új, szakmai igazgatóhelyettest választani a megválasztott új igazgató dolga és kötelessége lesz.

2016 decemberében három főre bővült a múzeumpedagógusok, a közművelődéssel foglalkozó szakemberek száma. Úgy vélem, meg kell fontolni ennek a fontos múzeum tevékenységnek önálló csoportként való működtetését, a létező osztályon belül. Ugyanez vonatkozik a korábban önálló restaurátorokra is. A felsőfokú restaurátor státusz betöltése esetén ennél az egységnél is jogos lehet az önálló csoport megalakítása. Mérlegelni kell, hogy a tervezett csoportok mely szervezeti egységben (valamelyik osztályban vagy közvetlenül az igazgatóság alatt) végzik majd munkájukat. A fentebb leírt változásokra 2022 végén kerülhet sor.

Küldetésnyilatkozatunkat 2013-ban alkottuk meg. Hatályos Alapító okiratunk 2014-ben született meg, Szervezeti és Működési Szabályzatunkat utoljára 2015 végén módosítottuk. Az SzMSz újabb változatának elfogadtatása 2022 első felének feladata. Elvégeztük vezetőtársaimmal a munkavállalókkal történt egyeztetést követően a munkaköri leírások revízióját, aktualizálását. A 2016-os ÁSZ vizsgálat következtében előírt belső szabályzatok megalkotása (pl. Nyelvvizsga-, Gyűjtemény gyarapítási- és Revíziós szabályzatok, Honvédelmi intézkedési terv, valamint a Múzeumi digitalizációs stratégia) megtörtént. Műtárgy- kölcsönzési szerződéseinket megújítottuk. A munkavégzéssel kapcsolatban tiszta és egyértelmű helyzetet teremtettünk. A feladatok megvalósítása terv szerint történik, annak közben és végleges ellenőrzésével. Az intézményen belül működő Múzeumi Tanács és a KKDSz helyi szervezete továbbra is minden olyan szinten képviselhetné álláspontját, ahol arra jogosult.

3.3. Informatikai, térinformatikai fejlesztések

A múzeumi hálózat számítástechnikai eszközökkel való ellátottsága jó. Jól ismert tény, hogy ezen eszközök amortizációs ideje rövid, ezért karbantartásukra szükséges egy naptári évre lebontott alap képzése.

Az elmúlt két évtized a számítástechnika robbanásszerű fejlődését hozta magával, a múzeumi szférában is. A korábban csak papíralapú dokumentációk mellett megjelentek, sőt helyenként ki is szorították a digitális állományok a hagyományos dokumentációs elemeket. Természetes igényként megjelentek a hatalmas adathalmazok rendszerezésére a különböző adatbázisok. A múzeum szakemberei is több fajta adatbázist használtak: a saját fejlesztésű RITÁ-t, a DEPO programot, Excel és Acces táblázatokat. 2016-ban döntöttünk a HunTéka adatbázis és leltározó

program bevezetése mellett, mely több szakág igényét is kiszolgálja. Ugyancsak kihívás elé állított mindenkit a felhalmozott digitális állomány jogszerű és szakszerű kezelése is. Ezért az Informatikai Biztonsági Szabályzat frissítését szeretném elérni, valamint azt, hogy a múzeum anyagát, szervereit használó hozzáférők fogadják el azt. Az adatarchiválási, adatbiztonsági politikarendszer megalkotásával, az eddigi gyakorlat felülvizsgálatával – mind a múzeummal kapcsolatban álló vállalkozói, mind alkalmazotti szinten – eredményeket érhetünk el ezen a téren. Az internet világával újabb távlatok és lehetőségek nyíltak meg. Honlapunk jó néhány éve üzemel, hazai múzeumi viszonylatban gyorsan és informatívan tájékoztatja az érdeklődőket.

3.4. Térrendezés

A múzeum központi épülete környékének rendezése időszerűvé vált. A díszburkolat javítása érdekében fenntartónkkal több alkalommal egyeztettünk. Fontos lenne, hogy Szekszárd reprezentatív közttereinek megújításába, a múzeum központi épületének környezetét is bevonják. Ez a szép neoreneszánsz múzeumpalota ugyanúgy része a városképnek, a város életének, mint a szomszédos, városi fenntartású Művészetek Háza, vagy a Babits Mihály Művelődési Központ. A város rehabilitáció mégis, mintha elkerülné a múzeum épületét. Leszámítva a katasztrofális állapotú 1919-es emlékmű elszállítását, érdemi változás nem történt a bejárat előtti téren. A burkolat töredezett, egyenetlen, balesetveszélyes. Talán a Zöld Város program keretében 2022- 2023-ban lehetőség nyílik a tér burkolatának cseréjére.

3.5. Az intézmény költségvetése, gazdálkodása

A központi támogatás évekig folyamatosan csökkent. A 2013-as állami támogatás stabilizálódását követően jelen értékelésemben bázisévnek a 2015-ös esztendőt tekintem. Az elmúlt esztendőben az állami támogatás 10%-kal, a fenntartó támogatása többszörösére nőtt (13. táblázat).

A fenntartóváltást követően új helyzet állt elő a költségvetési támogatások lehívását érintően. 2012 januárjától a támogatásunk 1/12-ed részét kaptuk meg havonta előirányzat-felhasználási keretszámlánkra. Ebből adódóan a rezsiköltségeink egy részénél, főként a nagy összeget kitevő távfűtés- és áramszámla tekintetében átálltunk az átalányfizetésre. 2015 júliusától már csak egy intézményi gazdasági ügyintéző áll rendelkezésre, aki a városházi Pénzügyi Igazgatóság felé továbbítja kéréseinket és anyagainkat, valamint működteti a házipénztárt. Az elmúlt időszak

működési tapasztalatából tanulva szeretném elérni fenntartónknál, hogy az ügyintéző távolléte esetén is megoldott legyen a helyettesítése.

Év	Állam (e. Ft)	Fenntartó (e. Ft)	Összesen (e. Ft)	Változás mértéke (%)
2015	129.300	20.061	149.361	100
2016	129.300	23.758	153.058	102,5
2017	129.300	40.000	169.300	113
2018	129.300	75.000	204.300	137
2019	138.500	100.000	238.500	160
2020	138.500	70.000	208.500	139,5

13. táblázat: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum költségvetési támogatása, kiadások eredeti előirányzat rovatából (2015-2020)

Meg kell ragadni azokat a lehetőségeket, amelyekkel a saját bevételeink növelhetők, ilyen lehet a fizetős látogatószám növelése, vagy pl. múzeumboltjaink – természetesen múzeumi profilba illő – kínálatának bővítése. Nagyobb bevételeket nem tudunk produkálni fenti termékek árusításával, de a kisebb összegek is segítik szakmai munkánkat. Rendezvényeink támogatására reménybeli szponzorok felkutatása is fontos.

Kiállítóhelyeink pénztáraiban, múzeumi boltjaiban kézzel írt számlát adunk vásárlóinknak egyelőre. Online pénztárgépek telepítése másfél éve megtörtént mindhárom pénztárunknál. Modern kártyaleolvasó rendszer használata egyelőre a magas működési költség miatt nem került bevezetésre. Ehhez szükséges bővíteni fizetős látogatóink létszámát, különben önmagában ennek a még nem kötelező fejlesztésnek havi fenntartása elvinné a jelenlegi bevételeinket. Ezzel a fogyasztóbarát fejlesztéssel középtávon számolni kell.

A bevételek és főként szakmai típusú fejlesztések egyik forrása a pályázatokban, azokon belül is az uniós ciklusokhoz kapcsolódó pályázatokban keresendő. A továbbiakban is keresnünk kell a lehetőséget az informatikai és kulturális pályázatokon való részvételre. Bár az intézmény önálló pályázatíró nem tud alkalmazni vagy fizetni jelen körülmények között, fenntartónk munkatársai segítségével sikeres pályázatokat írhatunk közösen.

ÖSSZEGZÉS

Ahogy az a helyzetértékelésből is kitűnik, a Wosinsky Mór Megyei Múzeum az ország egyik nagy hagyományú, kis-közepes méretű megyei hatókörű városi múzeuma, mely

hatalmas gyűjteménnyel rendelkezik, és Tolna megyére kiterjedő szakfeladat-ellátási kötelezettsége van. Az elmúlt öt esztendőben a különböző kényszerváltoztatások mellett nagyon sok területen sikerült eredményeket elérnünk. Egy hosszú időn keresztül tartó revíziót fejeztünk be, megteremtettük a digitális leltározás alapjait. Megújítottuk múzeumboltjainkat, honlapunkat, új kiadványstruktúrát hoztunk létre, szervezeti keretünk megújult. Sikeresen indítottuk újra a vármegyeházi kiállítóhelyünket. Infrastrukturális körülményeinken sokat javítottunk, költségvetésünk stabilizálódott. Rendezvényeink és látogatóink száma megduplázódott, nyitvatartási időnk 40%-kal nőtt, ahogy bővült szakalkalmazott munkatársaink száma is. Uniós pályázatok segítségével megújult központi épületünk pincéje, ahol korszerű múzeumpedagógiai foglalkoztató és Látványtár került kialakításra. Igazgatóként elkötelezett voltam és vagyok abban, hogy Tolna megye gyűjteményeiben meglévő tárgyi és adattáiraiban megtalálható szellemi hagyatéka minél szélesebb körben ismertté váljon, forrásként szolgáljon a kutatás számára, elősegítse a szülőföldhöz való kötődés kialakulását az itt élőkben. Gyűjteményeink kezelése, gyarapítása és feldolgozása, kiállításaink, kiadványaink, rendezvényeink mind azt a célt szolgálják, hogy a muzeológia modern eszköztárával a kultúra ügyét vigyék előre. Megyénken belül kapcsolódunk a kulturális életben dolgozó intézményrendszerhez, integráló- segítő szerepre törekszünk a megyénkben sajnálatosan kis számban működő muzeális intézményeknél, szakmai-módszertani tapasztalatainkat átadjuk meghirdetett fórumokon és egyedi megkeresések esetén egyaránt.

A következő időszakban fontosnak tartom azokat az intézményünk szakmai stratégiájában is olvasható feladatokat, mint a digitális gyűjteménykezelésre és leltározásra történő átállás, belső szabályzataink aktualizálása, látogatószámunk megtartása és lehetőség szerinti növelése, valamint gyűjteményeink feldolgozása.

A múzeumok – köztük a Tolna megyei múzeum – története arra példa, hogy ez az intézménytípus mindig képes volt változásra, megújulásra. Babérjainkon nem pihenhetünk, nap mint nap meg kell, hogy mutassuk a nagyvilágnak és szűkebb pátriánk lakóinak: a szekszárdi múzeum nem csak a múlt őrzője, hanem identitásunk letéteményese is. Értelmezni és nyitottsággal közvetíteni kell ezeket az értékeket a polgárok és mindenekelőtt a fiatalok és gyerekek felé. A múzeumnak meg kell találnia a helyét, versenyképesnek kell lennie egy információval, médiával, szórakozási lehetőségekkel teli világban. Pályázatom egyik mottójául Haugh Béla ma is aktuális mondatát választottam, melyet Wosinky múzeumáról írt: *„A múzeum ne csak élettelen tárgyak gyűjteménye, hanem valóságos kulturális tényező legyen”*. Ez a vágy a 21. század második évtizedében is aktuális.

Az adóforintokért, a pályázati forrásokért meg kell küzdenünk és meg kell mutatnunk, hogy méltók vagyunk a támogatásra. Úgy érzem, ennek a küzdelemnek a megvívására minden alap adott a Wosinsky Mór Megyei Múzeum esetében.

Kinevezésem esetén továbbra is korrekt és átlátható, jogszabályoknak megfelelő működést, ellenőrzött munkafolyamatokat, hatékonyságot és korszerűséget ígérek. Felfogásom szerint ez egyszersmind kiszámítható, rögtönzésmentes, folyamatosan tájékoztató vezetői szemléletet és gyakorlatot jelentene.

Szekszárd–Tolna, 2022. január 12.

Odor János Gábor
pályázó

Szakmai önéletrajz

Név: Ódor János Gábor

Születési hely, idő: Pincehely, 1973. 03. 03.

Végzettség, iskolák:

PhD doktorandusz. Abszolutórium: 2019. Témavezető: dr. Vida Tivadar egyetemi docens, ELTE BTK Történelemtudományok Doktori Iskola Régészet Program.

Felsőfokú képzés: ELTE BTK régészet szak (1991-1996)

Képesítés: okleveles régész, oklevél száma: 954/96, minősítése: jeles

Középiskola: Petőfi Sándor Gimnázium, Sárbogárd (1987-1991)

Tisztségek, társadalmi szerepvállalás:

Tolnai Városvédő Egyesület, tag (1998-2005). Magyar Régész Szövetség Fegyelmi Bizottság, tag (2006-2008). Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat Tudományos Tanácsadó Testület, tag (2008-2009). Gárdonyi Zoltán Református Énekegyüttes, tag (2009-2010). Magyar Nemzeti Múzeum - Nemzeti Örökségvédelmi Központ Régészeti Bizottság, tag (2010). Magyar Régész Szövetség, tag (2006-) Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat, tag (2011-). Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Akadémiai Bizottság Régészeti Munkabizottság tag (2015-2020). Mészöly Miklós Egyesület tag (2015-), elnökségi tag (2016-). Tolna Megyei Egyed Antal Honismereti Egyesület, tag (2016-). Szekszárd és térsége turisztikai egyesület, elnökségi tag (2017-2020). Baka István Alapítvány, kuratóriumi tag (2018-). Tolna Megyei Értéktár Bizottság, tag (2019-). Magyar Vidéki Múzeumok Szövetségének elnökségi tagja (2020-), alelnök (2021-). Ásatási Bizottság, tag (2021-).

Nyelvtudás:

Angol, C típusú középfok (2005).

Francia, lektorátusi középfokú nyelvvizsga (1996).

Munkahely:

Wosinsky Mór Megyei Múzeum (1994. szeptember 15-)

Előmenetel:

régész-muzeológus (1994-1999)

régész-főmuzeológus (1999-)

régészeti osztályvezető (2005-2011)

M6 autópálya megelőző régészeti feltárások szakkoordinátora (2006-2011)

igazgató (2011-)

Egyéb képzés, végzettség:

Örökségvédelmi szakértői engedély száma: Sz-77/2003. (NKÖM)

Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Képzési Központ által szervezett, akkreditált, 120 órás „Múzeumi vezetői ismeretek” képzés (2010)

„Vállalkozói kompetenciák fejlesztése: marketing ismereti alapok, marketing tervezés” Pangea Petény Tanácsadó Kft által szervezett 16 órás felnőttképzésen való részvétel (2014)

Nemzetközi konferenciákon előadások angol és német nyelven:

Budapest - 2001, Speyer – 2007, Budapest – 2010, Szatmárnémeti – 2010, Barcelona – 2010, Tengelic – 2011.

Kiállítások rendezése:

Szekszárd WMMM: Tolna megye évszázadai a régészet tükrében – 1998.

Fadd Művelődési Ház: A Jegeshegy honfoglalás kori leletei – 2000.

Kajdacs Teleház: Bóna István kajdacs langobárd temetője – 2005.

Bátaszék Tájház: Bátaszék régészeti leletei – 2005.

Szekszárd WMMM: Örökségünk, Tolna megye keresztény emlékei – 2005.

Szekszárd WMMM: Látványtár, régészet, népvándorlás kora – 2015.

Szekszárd WMMM: Nem térkép e táj – 2016.

Kiadvány szerkesztés:

Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve 34., 35. (2012, 2013)

Szekszárd Retro (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai I. 2013)

K. Németh András: A középkori Tolna megye templomai, 2. javított kiadás (2015)

Vadas Ferenc emlékezete (Wosinsky Mór Múzeum Füzetek I. 2016)

Konferencia szervezés:

Simontornya Vár: A népvándorlás kor kutatóinak 11. konferenciája – 2001.

Kajdacs Teleház: Bóna István emlékezete – 2005.

Tengelic: Macht des Goldes, Gold der Macht. Herrschaft- und Jeneitsrepräsentation zwischen Antike und Frühmittelalter im mittleren Donau. – Akten des 23. Internationalen Symposiums der Grundprobleme der frühgeschichtliche Entwicklung im mittleren Donaauraum. - 2011. november 16-19.

Szekszárd - Tengelic: XV. Országos Történész Konferencia. Címe: Múzeumi gyűjtemények kapcsolatot teremtenek. A múzeumok átszervezés után kialakult helyzete és biztonsága - 2014. szeptember 17–19.

Jelentősebb ásatások, leletmentések, terepbejárások:

Simontornya határa (terepbejárás) 1992-1994.

Koppányszántó - Homokbánya (Árpád-kori temető- és településrészlet) 1991, 1996.

Sáregres - Pusztadomb (középkori település részlet és templom) 1992-94.

Kajdacs-Rókadomb (12. századi temető) 1995, 2008.

Aparhant - Felső legelő (rézkori település részlet) 1995.

Belecska - Kapos part (Árpád-kori falurészlet), 1995.

Tolna-Mözs - Icsei dűlő (5. századi település és temető) 1995-1997.

Tolna-Mözs - Icsei dűlő (rézkori település részlet) 1997.

Gerjen - Váradpuszta (avar kori temetőrészlet), 1997.

Báta - Régitemető völgy (középkori plébániatemplom) 1998.

Fadd - Jegeshegy (római, kelta és 10-11. századi soros temető) 1998-2005.

Györe - Bocok (Lengyeli-kultúrák hamvasztott sírok) 1999.

Tamási - Alsócserengát (Henyé középkori falu plébániatemploma K. Németh Andrással) 2000.

Sárszentlőrinc-Uzd Siópart (neolit (Lengyeli-k.), bronzkori (Mészbetétes edények népe-k.) és római kori telepobjektumok leletmentése Vizi Mártával) 2001-2002.

Bonyhád-Hidasi téglagyár (avar kori temetőrészlet) 2003.

Tolna-Selyemgyár (16. századi kápolna, 16-18. századi temető részlet) 2005.

Szekszárd, Tószegi-dűlő (rézkori és bronzkori település, avar temető, Árpád-kori település) 2006-2007.

Alsónyék, Elkerülő út/2. lelőhely (neolit temető és telep, bronzkori telep, 5-6. századi telep és temető, avar temető- és teleprészlet) 2008-2009.

Szekszárd, Varga Peti-dűlő (rézkori, bronzkori és avar kori település) 2008.

Várong határa (avar kori temetők) 2016.

Szekszárd, Csont-szurdik (avar kori tömegsír) 2016-2018.

Publikációs jegyzék

- 1., 1995: A tengelici honfoglalás kori temető. - Das landnahmezeitliche Gräberfeld von Tengellic. In: SMK 11. 195-201.
- 2., 1997: Szekszárd története a kezdetektől az államalapításig. In: Tolna megye kézikönyve (Szerk. Kaczián János) Szekszárd 1997, 215-216.
- 3., 1998: Anjou-kori öntőforma Majsról. - Anjouzeitliche Gussform aus Majs. In: ComArchHung. 1998. 123-137.
- 4., 1998: Árpád-kori temető részlet Várongról. - Arpadenzeitlicher Gräberfeldrest von Várong. In: WMMÉ 20. 117-126.
- 5., 1999: Honfoglalás- és kora Árpád-kori soros temetők sírleleteinek katasztere Tolna megyében. - Kataster der Grabfunde von Reihengräberfelder aus der ungarischen Landnahme- und Früharpadenzeit im Komitat Tolna. In: WMMÉ 21. 151-173.
- 6., 2000: Árpád-kori temetőrészlet és településnyom a Tolna megyei Koppányszántó határában. - Arpadenzeitlicher Gräberfeldrest und Siedlungspuren von in der Gemarkung von Koppányszántó (Komitat Tolna). In: A népvándorlaskor kutatóinak kilencedik konferenciája. HMRK 2, 235-252.
- 7., 2000: 5. századi leletek Aparhantról. - Funde von Aparhant aus dem 5. Jahrhundert. In: Hadak Útján. A népvándorlás kor fiatal kutatóinak X. konferenciája. Szeged 2000, 181-190. (Szerk.: Bende L.-Lőrinczy G.-Szalontai Cs.)
- 8., 2000: 9-10. századi leletek a bölcskei Dunamederből. - Funde aus dem 9-10. Jahrhundert aus der Donau bei Bölcske. In: WMMÉ 22. 137-142.
- 9., 2001: V. századi település és temető Mözs határában. In: Tolna megye évszázadai a régészet tükrében. Szekszárd 2001, 33-34.
- 10., 2001: Avar kori lelőhelyek az S-9-es út nyomvonalán. In: Tolna megye évszázadai a régészet tükrében. Szekszárd 2001, 35-36.
- 11., 2001: Bába-Régitemető völgy. In: Tolna megye évszázadai a régészet tükrében. Szekszárd 2001, 61-62.
- 12., 2001: 5. századi temető Sióagárdon. - Das Gräberfeld von Sióagárd aus dem 5. Jahrhundert. In: WMMÉ 23. 39-50.
- 13., 2001: A Wosinsky Mór Múzeum évkönyve XXIII. "Hadak útján" konferenciakötet. Technikai szerkesztő, dr. Gaál Attilával.

- 14., 2002: Tolna megye avar lelőhelyeinek címszavai (Rózsa Zoltán társszerzővel). In: Archäologische Denkmäler der Awarenzeit in Mitteleuropa (Hrsg. József Szentpéteri). Budapest, 2002.
- 15., 2003: Fadd, Jeges-hegy 10-11. századi temetője (Az 1999-2000. évi ásatások eredményei). Cemetery from the 10th-11th centuries at Fadd, Jeges-hegy (Results of the 1999-2000 excavations). In: Régészeti kutatások Magyarországon 2000 - Archaeological Investigations in Hungary 2000, 47-66.
- 15., 2003: K. Németh András – Ódor J. G.: Apor és Től. Hol feküdtek Tolna megye középkori ágostonos-kanonok kolostorai? Apor and Töl. Where were the Medieval Cloisters of St. Augustine's Canons' Order Situated in Tolna County? In: Kút 2003/2, 28-42.
- 16., 2004: Ódor J. G. - K. Németh András: Adatok Tolna megye néhány középkori templomáról. (Dombóvár-Szarvasdpuszta; Kajdacs-Sárvíz-part; Mészla-r. k. templom; Ozora r. k. templom). Daten und Fakten über einige mittelalterlichen Kirchen des Komitates Tolnau. In: WMMÉ 26. 213-228.
- 17., 2005: Wosinsky Mór, Tolna megye népvándorlás korának első kutatója. In: Wosinsky Mór „...a jeles pap, a kitűnő férfiú, a nagy tudós...” 1854-1907. 117-129. Szekszárd, 2005
- 18., 2005: K. Németh András – Ódor J. G.: Tolna megye vitatott fekvésű középkori kolostorainak azonosítása. Apor és Töl, Földvár és Iván. Identifikation der mittelalterlichen Kloster mit nicht geklärten Lage im Komitat Tolnau. Apor und Töl, Földvár und Iván. In: WMMÉ 27. 131-157.
- 19., 2006: Kiss Margit-Ódor János Gábor-Tóthné Unghy Ilona: Neves gyógyszerészek Simontornyán – a Pillich család története. Simontornya, 2006.
- 20., 2006: Orsolya Heinrich-Tamaska – János G. Ódor: Spätawarische und altmagyarische Pferdegräber, Pferdegeschirr und das Gräberfeld von Sárszentlőrinc-Uzd, Komitat Tolna, Ungarn. In: Pferdeopfer – Reiterkrieger. Fahren und Reiten durch die Jahrtausende. Bremer Archäologische Blätter Beiheft 4/2006. 155-164.
- 21., 2006: K. Németh András – Ódor János Gábor: A középkori Tolna megye keresztény emlékei. In: Örökségünk. A Wosinsky Mór Megyei Múzeum állandó kiállítása. Szekszárd, 2006. 8-30.
- 22., 2007: Beszámoló az M6 autópálya Tolna megyei szakaszán 2006-ban végzett megelőző feltárásokról In: Magyar Múzeumok 2007/1, 18-20.
- 23., 2008: István Zalai-Gaál – János Gábor Ódor: Early Lengyel Burials in Southern Transdanubia. In: Anteus 29-30 (2008) 535-576.
- 24., 2009: Langobard telepnyom Mözsről. Langobarden Siedlungspuren von Mözs. In: WMMÉ 31. 23-35.

- 25., 2010: The 5th century cemetery and settlement at Mözs (Tolna County, Hungary) – some issues concerning the „East-Germanic” period in Transdanubia. In: Orsolya Heinrich-Tamáska (Hrsg.): Keszthely-Fenépuszta im Kontext spätantiker Kontinuitätsforschung zwischen Noricum und Moesia. Budapest/Leipzig/Keszthely/Rahden 2010, 373-386. (Castellum Pannonicum Pelsonense; Bd. II. hrsg. v. Archäologisches Institut der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, Geisteswissenschaftliches Zentrum Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas e. V., Balatoni-Museum)
- 26., 2011: Ódor János Gábor-Rácz Zsófia: Szerszámmellékletes sír a Szekszárd- Tószegi-dűlői avar temetőből. Grab mit Werkzeugbeigabe aus dem awarischen Gräberfelden Szekszárd-Tószegi-dűlő. In: Móra Ferenc Múzeum Évkönyve Studia Archaeologica XII. Szeged, 2011, 245-255.
- 27., 2015: A regölyi fejedelmi sírlelet. In: Vágó Ádám: A Kárpát-medence ősi kincsei a kőkortól a honfoglalásig. Budapest, 2015, 379.
- 28., 2016: János Gábor Ódor – István Koncz: Einfach oder schlechte Qualität? Über das Punktkreisornament im 6. Jahrhundert anhand dreier Fibeln aus dem Komitat Tolna. Egyszerű vagy igénytelen? A 6. századi „pontkördíszítésről” három Tolna megyei fibula kapcsán. In: Archaeologiai Értesítő 141 (2016) 145-156.
- 29., 2016: A Kárpát-medence második legnagyobb avar kori temetője. In: Nem térkép e táj (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 3.) Szekszárd, 2016, 20-21.
- 30., 2016: Avar szőlő, avar kút. In: Nem térkép e táj (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 3.) Szekszárd, 2016, 22-23.
- 31., 2016: Ivóvezeték az avar temetőn át. In: Nem térkép e táj (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 3.) Szekszárd, 2016, 24-25.
- 32., 2016: Berzsényi Brigitta – Ódor János Gábor: Archeobotanika. In: Nem térkép e táj (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 3.) Szekszárd, 2016, 30.
- 33., 2016: Grynaeus András – Ódor János Gábor: Dendrokronológia. In: Nem térkép e táj (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 3.) Szekszárd, 2016, 31.
- 34., 2016: Krisztián Oross - Anett Osztás – Tibor Marton – Kitti Köhler – János Gábor Ódor – Anna Szécsényi-Nagy – Eszter Bánffy – Kurt W. Alt – Christopher Bronk Ramsey – Bernd Kromer – Alex Bayliss – Derek Hamilton – Alasdair Whittle: Midlife changes: the Sopot burial at Alsónyék. In: Bericht der Römisch-Germanischen Kommission Band 94, 2013 (2016) 151-79.
- 35., 2017: Szeniczey Tamás - Bernert Zsolt - Bakó Katalin - Kovacsóczy Bernadett - Marcsik Antónia – Ódor János Gábor - Hajdú Tamás: Alsónyék-Elkerülő 2. lelőhely és Dunaföldvár-Barotadűlő avar kori népességének biológiai rekonstrukciója. In: Hadak Útján XXIV. A népvándorláskor fiatal kutatóinak XXIV. konferenciája, Esztergom 2014. november 4-6. 2. kötet. Budapest-Esztergom, 2017. 103-123. /Studia ad Archeologiam Pazmaniensia vol 3.2/ Főszerkesztő: Türk Attila

36., 2018: Szabó Máté – Ódor János Gábor – K. Tóth Gábor – K. Németh András – Czövek Attila: Avar kori temetők szondázó ásatása Várong határában. Versuchsgrabung von Friedhöfen aus der Awarenzeit in der Grenze von Várong. In: WMMÉ 40 (2018) 23-58.

37., 2019: Ódor János Gábor – Vindus Melinda: Középkori kápolna és 16-18. századi temető Tolnáról. Mittelalterliche Kapelle und Friedhof aus den 16-18. Jahrhunderten in Tolna, In: WMMÉ 41 (2019) 175-228.

38., 2020: Knipper C, Koncz I, Ódor JG, Mende BG, Rácz Z, Kraus S, et al. (2020) Coalescing traditions—Coalescing people: Community formation in Pannonia after the decline of the Roman Empire. PLoS ONE 15(4): e0231760. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0231760>

39., 2021: Zsuzsanna Hajnal – János Gábor Ódor: A Hun-period gold assemblage from Diósjenő-Magashegy. Preliminary report. In: Attila's Europe? Structural transformation and strategies of succes in the european Hun period (Ed. Gergely Szenthe – Zsófia Rácz). Budapest 2021. 501-517.

Kéziratok, ismeretterjesztő publikációk, szépirodalom

1., 1994: Simontornyai 1848-49-es honvédek. In: Simontornyai Hírek III. évf. 3. szám, (1994. március 11.) 4.

2., 1994: Még egyszer egy 1848-as honvédről. In: Simontornyai Hírek III. évf. 4. szám, (1994. április 19.) 7.

3., 1994: dr. Kiss István emlékezete. In: Simontornyai Hírek III. évf. 5. szám, (1994. május) 9.

4., 1994: 75 éve vonult át Simontornyán a Prónay-különítmény I. In: Simontornyai Hírek III. évf. 6. szám, (1994. június) 10-11.

5., 1994: A Prónay különítmény Simontornyán. In: Simontornyai Hírek III. évf. 7. szám, (1994. augusztus) 8-9.

6., 1996: Csiszolt kőkori leletek Kisszékely határából. In: Tolnai Népújság VII. évf. 161. sz. (1996. július 11.) 3.

7., 1996: Tolna megye honfoglalás- és államalapítás kori sírleletei. Szakdolgozat, ELTE 1996 (kézirat).

8., 2000: A besenyők Sárbogárdon. In: Lidércfény 2000. tavasz (II/1), 32-33. Sárbogárd.

9., 2000: Egy nemlétező emléktábla margójára. In: Kiss Margit-Tóthné Unghy Ilona: Simontornya képekben régen és az ezredfordulón I. Simontornya 2000, 12-13.

10., 2001: Szent István és műve. In: Tolnai Hírlap XI. évf. 8. sz. (2001. augusztus 29), 3.

- 11., 2002: Bata középkori plébániatemploma. In: Batai Hírlap 2002. május, 2.
- 12., 2003: Wosinsky Mór (1854-1907) A múzeumalapító, régész és pap emlékezete. In: Tolnai Hírlap XIII. évf. 8. sz. (2003. augusztus 13.) 7-10.
- 13., 2004: Wosinsky Mór emlékezete. In: Tolnai Hírlap XIV. évf. 10. sz. (2004. október 20.) 3.
- 14., 2010: Péter Straub – János Ódor: Hunnenzeitlicher Schmuck und künstlich geformte „Turmschädel“. In: Archäologie in Deutschland 2. 2010 März-April, 62.
- 15., 2010: Három Python aláírása. In:
http://autogram.blog.hu/2010/08/17/3_python_alairasa
- 16., 2011: Rosner Gyula (1936-2003) Tolna megye népvándorlás korának kutatója. In: In memoriam dr. Rosner Gyula. Szekszárd, 2011, 16-18.
- 17., 2013: Előszó. In: Szekszárd retro. Szekszárd, 2013., 3. (A Wosinsky Mór Múzeum Kiállításai 1.)
- 18., 2013: Grusswort. In: Macht des Goldes, Gold der Macht. Herrschaft- und Jeneitsrepräsentation zwischen Antike und Frühmittelalter im mittleren Donau. /Forschungen zu spätantike und Mittelalter 2/ Weinstadt, 2013, 5-6.
- 19., 2015: Előszó. In: Vadas Ferenc emlékezete. Szekszárd 2015., 5. (WMMM Füzetek 1.)
- 20., 2016: Ódor János Gábor –K. Németh András: Előszó. In: Nem térkép e táj (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 3.) Szekszárd, 2016, 3.
- 21., 2016: Heimann Zoltán - Ódor János Gábor: Borok és barbárok. In: A Pad 20/1. (2016) 47-53.
- 22., 2017: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Hónap Műtárgya sorozatáról. In: A Hónap Műtárgya 2008-2016 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 4.) Szekszárd, 2017, 3.
- 23., 2017: A Lengyel-kultúra antropomorf edénye Báticaszéről. In: A Hónap Műtárgya 2008-2016 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 4.) Szekszárd, 2017, 4-5.
- 24., 2017: Avar kori kettős síp Bonyhádról. In: A Hónap Műtárgya 2008-2016 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 4.) Szekszárd, 2017, 24-25.
- 25., 2017: Napóleon-ábrázolásos tajtékpipa. In: A Hónap Műtárgya 2008-2016 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 4.) Szekszárd, 2017, 36-37.
- 26., 2017: Mészöly Miklós személyes hangú levele és egy dedikált kötete. In: A Hónap Műtárgya 2008-2016 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 4.) Szekszárd, 2017, 48-49.

- 27., 2017: 12. századi besenyő férfi koponyája és arcreekonstrukciója Kajdacsról. In: A Hónap Műtárgya 2008-2016 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 4.) Szekszárd, 2017, 78-79.
- 28., 2017: A Babits család tajtékipája. In: A Hónap Műtárgya 2008-2016 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 4.) Szekszárd, 2017, 92-93.
- 29., 2018: Régi idők emlékei. In: Szekszárd ahol élünk. Várostarténet mindenkinek. Szekszárd, 2018, 34-63.
- 30., 2019: Gagarin dalra fakad. In: Élet és irodalom, LXIII. évfolyam 25. szám, 16. (2019. június 21.)
- 31., 2020: Vasazás. In: Élet és irodalom, LXIV. évfolyam 14. szám, 16. (2020. április 3.)
- 32., 2020: Honfoglalás kori hajfonatkorong Faddról. In: Mint a cövek? Mint a Czövek! Ünnepi írások az ötvenéves Czövek Attila tiszteletére. Szekszárd, 2020. 41-49. (kézirat)
- 33., 2020: Elfelejtettem meghalni. In: Kalligram. Művészet és Gondolat. 2020. július-augusztus, 76-81.
- 34., 2020: Kötelék. In: A pad. Irodalmi és művészeti folyóirat. XXIV. évfolyam különszám 2020. 27-29.
- 35., 2021: A cseresznye íze. In: Élet és irodalom LXV. évfolyam 2. szám 16. (2021. január 15.)
- 36., 2021: A Wosinsky Mór Megyei Múzeum *Hónap Műtárgya* kiállítássorozatának második kötete elé. In: A Hónap Műtárgya 2016-2020 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 6.) Szekszárd, 2021, 3.
- 37., 2021: Fotók Babits Mihályné Kelemen Auróráról, 1938. In: A Hónap Műtárgya 2016-2020 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 6.) Szekszárd, 2021, 12-13.
- 38., 2021: 1942-ben talált kincslelet Tolnáról. In: A Hónap Műtárgya 2016-2020 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 6.) Szekszárd, 2021, 54-55.
- 39., 2021: Wosinsky Mór 1883-as lengyeli ásatásának csomagolópapírai. In: A Hónap Műtárgya 2016-2020 (A Wosinsky Mór Megyei Múzeum Kiállításai 6.) Szekszárd, 2021, 72-73.
- 40., 2021: Másik Jankó. In: Spanyolnátha művészeti folyóirat, XVIII. évfolyam, 2. szám. 2021/2., In: Minden ua. Jankovics Zoltán ötvenedik születésnapjára, 39-41. Spanyolnátha Könyvek 41. Hernádkak, 2021.
- 41., 2021: Gróf Apponyi Sándor köszönőlevele dr. Kiss Istvánnak, 1915. In: Simontornyai Hírek XX. évf. 7. szám, (2021. június) 8-9.

Nyilatkozat

Alulírott **Ódor János Gábor** (szül.: Pincehely. 1973. 03.03., an.: Molnár Mária) Tolna, **Bercsényi u. 56. sz. alatti lakos** hivatalosan hozzájárulok ahhoz, hogy a Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata által 2021. november 14-én meghirdetett **Wosinsky Mór Megyei Múzeum igazgatói állásra benyújtott pályázatom anyagát**, a jogszabályban előírt testületek megismerhessék, valamint személyes adataim kezeléséhez a pályázati eljárással összefüggésben.

Szekszárd–Tolna, 2022. január 12.

Ódor János Gábor

pályázó

954/96 szám

OKLEVÉL

Odor Fános

Ezt az oklevelet

Gábor

számára állítottuk ki,

aki 1973. évben március hó 03. napján

Pincehely

városban (községben)

Dolna

megyében

Magyarországban

született, és az 1991/92. tanévtől az 1995/96. tanévig

az Eötvös Loránd

Tudományegyetem

Bölcsészettudományi

Karán

egyetemi tanulmányi kötelezettségeinek eleget tett.

A Záróvizsga-Bizottság 1996. évi június hó

13.

-i határozata alapján nevezettet okleveles

regésznek

nyilvánítjuk.

Hiváló

Oklevelének minősítése

Kelt Budapest 96. év július hó 15. -n.

P. H.

a Záróvizsga-Biz. elnöke

rettor (dékán)

Ny.sz.: XLIV-0628/91

**À PASSÉ AVEC SUCCÈS L'EXAMEN DE LANGUE
RECONNU PAR L'ÉTAT**

Viasgākōzōn vā vā lōje
Director of the Examination Centre
Letter/in des Prüfungszentrums
Directeur du centre d'examen

BELGYMINISZTERIUM

IGAZOL OM, HOGY

ÓDOR JÁNOS GÁBOR
szül.: Ódor János Gábor
Pincehety, 1973.03.03
anyja szül. neve: Molnár Mária
magyar állampolgár
7130 Tolna, Bercsényi utca 56. alatti lakos

a büntügyi nyilvántartási rendszer adatai alapján

**BÜNTETLEN ELŐÉLETŰ
NEM ÁLL KÖZÜGYEKTŐL ELTILTÁS HATÁLYA ALATT
NEM ÁLL FOGLALKOZÁSTÓL VAGY TEVÉKENYSÉGTŐL ELTILTÁS HATÁLYA ALATT**

Budapest, 2021 December 30.

Dr. Korom Rita
főosztály-vezető

Erre az élethelyzetre számos ok vezethet. A betegnek előfordulhat bizonyos típusú a személyiségzavar, egyfajta igazságtalanság érzése, illetve a betegnek előfordulhat bizonyos tudattalan okokból eredő bizonyos típusú idegrendszeri zavarok, amelyek a beteg számára a betegséget okozó tényezővé válnak. A betegnek előfordulhat bizonyos típusú idegrendszeri zavarok, amelyek a beteg számára a betegséget okozó tényezővé válnak. A betegnek előfordulhat bizonyos típusú idegrendszeri zavarok, amelyek a beteg számára a betegséget okozó tényezővé válnak.

[illegible]

079648790

FE2112290797

